

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Politické systémy zemí Blízkého východu-
případová studie Iráku**

Jana Pleyerová

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Politické systémy zemí Blízkého východu –
případová studie Iráku**

Jana Pleyerová

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Poděkování patří PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za odborné rady, trpělivost a především za čas, který mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Obsah

Seznam příloh	7
ÚVOD	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 Historie pojmu	12
1.2 Federace a federalismus	14
1.3 Vznik federace	17
1.4 Typologie federace	19
1.5 Distribuce moci v rámci federace.....	20
2 FEDERALISMUS V IRÁKU	22
2.1 Přijímání ústavy.....	22
2.2 Nová ústava	24
2.3 Rozdělení federální moci.....	25
2.3.1 Federální zákonodárná moc	26
2.3.2 Federální výkonná moc.....	33
2.3.3 Federální soudnictví.....	35
2.4 Provincie	36
2.5 Federální regiony	39
2.5.1 Problematika vytvoření regionů.....	41
2.5.2 Region Kurdistán.....	45

ZÁVĚR..... 50

RESUMÉ 65

Seznam příloh

Příloha č. 1: Výsledky voleb 30. ledna 2005	23
Příloha č. 2: Výsledky voleb do Rady reprezentantů 15. prosince 2005.....	27
Příloha č. 3: Výsledky voleb do Rady reprezentantů 6. března 2010	29
Příloha č. 4: Výsledky voleb do Rady reprezentantů 30. dubna 2014	30
Příloha č. 5: Mapa etnicky rozděleného Iráku.....	42
Příloha č. 6: Výsledky voleb do kurdského parlamentu 2009	47
Příloha č. 7: Výsledky voleb do kurdského parlamentu 2013	48

Úvod

Politické prostředí v Iráku se vyznačuje značným chaosem. Násilí a postupný rozpad bezpečnostních a státních složek je kromě jiného způsoben především etnickou a náboženskou nesnášenlivostí některých skupin, která přispívá k rozvrácenosti země. Tato etnicky rozdílná společnost sehrála velkou roli v době přijímání nové irácké ústavy. Od roku 2003 po pádu Saddáma Husajna a americké intervence se Irák snaží vytvořit pevnou vládu, která by v zemi zajistila mír. Iráčtí politici se snažili najít konsenzus ve vyjednávání o novém kabinetě a zároveň nové ústavě, která měla po získání potřebných hlasů v referendu začít platit. Největší problémem se v roce 2005 tedy stala otázka, jestli se má postkonfliktní Irák stát federací.

Nová ústava uvádí, že „Republika Irák je samostatný, federativní, nezávislý a plně suverénní stát, s republikánským, reprezentativním parlamentním a demokratickým vládním systémem...“¹ (Ústava 2005: čl. 1) Kromě jiných v ústavě řečených bodů, které by měl Irák splňovat, je hlavní problematikou otázka iráckého federalismu. Ústava sice předpokládá federální uskupení a vytváření federálních politických institucí, neudává však jasné rozdělení autonomních regionů, jejich parlamentů či prezidentů a především fungování těchto federativních částí. To je především způsobeno nezkušeností tehdejší vlády s tímto modelem uspořádání, která jasně nevymezuje, dle jakých pravidel má být federace a její instituce vytvořeny.

¹ „The Republic of Iraq is a single federal, independent and fully sovereign state in which the system of government is republican, representative, parliamentary, and democratic...“ (Ústava 2005: čl. 1).

O tom, jestli bude Irák federací, se vedly dlouhé diskuse a děje se tak dodnes (Fiala 2005). Rozdělení Iráku na tři, popřípadě čtyři regiony, schvalovali při sestavování nové ústavy i političtí představitelé, především politické elity dvou hlavních skupin – Kurdů a šíitů. Pro sunnity je však tento návrh nepřijatelný. Díky etnickému rozdělení země by přišli o velký přísun peněz, které jim zajišťuje ropa na území obývaného především právě Kurdy a šíity. Další obavou je také mocenská nadvláda šíitského obyvatelstva. Federativní části by měly početní převahu nad kurdským a sunnitským obyvatelstvem a díky tomu i větší podporu ze strany obyvatel v parlamentu. Setkáváme se tedy se dvěma odlišnými názory. První z nich tvrdí, že federativní uspořádání napomůže Iráku vyřešit dosavadní problémy s vnitřní nestabilitou, zajistí v zemi bezpečnost a především politická práva pro všechny obyvatelé. Na druhé straně je tu však názor, že pokud bude Irák rozdělen dle etnických klíčů, bude se stále potýkat s neochotou spolupráce regionů, což může mít za následek další občanskou válku a pozdější úplný rozpad (Bruno 2007). Problematickým bodům v Iráku jako je například demokracie (Sedlářová 2014) a sporným otázkám při budování politického systému (Aliová 2012), se věnuje již několik autorů, avšak federalismus je podle mého názoru nedostatečně prozkoumané téma, které je ale v posledních letech na Blízkém východě oblíbenou tendencí.

Hlavním cílem práce je analyzovat irácký federalismus a zjistit, jak jsou federální principy v Iráku uplatňovány. K tomuto cíli se budu snažit dojít skrze několik výzkumných otázek: Jak funguje federativní zřízení v Iráku? Jsou pravomoci ve státě rozděleny dle federativních principů? Počáteční rok zkoumaného období bude 2005, a to z důvodu přijetí nové irácké ústavy. Aby byly výsledky práce co nejaktuálnější, konečným rokem bude rok 2016.

Tato bakalářská práce je koncipována jako jednopřípadová studie, v jejímž rámci budu zkoumat federativní prvky v politickém systému Iráku. Práce bude rozdělena do několika kapitol. První část práce bude věnována teorii federativnímu zřízení a jeho dopadům na politický systém. V této části práce se zaměřím na teoretický koncept federace a federalismu, popíši, jak federace vznikají, jejich znaky a uvedu následnou typologii. Kapitulu zakončím distribucí moci ve federaci. V teoretické části budou použity především politologické zdroje a dále také státovědné publikace, díky kterým budu moci co nejpřesněji popsat funkčnost politických institucí a následně zodpovědět výzkumné otázky.

V empirické části se zaměřím na konkrétní případ Iráku. Budu se snažit aplikovat předešlé teoretické koncepty a vyzkoumat, jestli platí na tomto konkrétním modelu. První empirická kapitola stručně popíše základní historická fakta, díky kterým čtenář lépe pochopí problematiku státnosti Iráku. Kapitola bude zaměřena na původní myšlenku federativního uspořádání v Iráku a následné důvody k zavedení federalismu do irácké ústavy. Dále bude uvedeno, jak probíhalo přijetí nové ústavy a jakým způsobem se řešila otázka federalismu. Další kapitoly budou rozděleny na zákonodárnou, výkonnou a soudní moc. Zde budou instituce popsány po ústavní stránce, a následně bude charakterizováno jejich praktické fungování. Kapitola o provinciích se zaměří na obecný popis rozdělení země. Tato kapitola je důležitou součástí k pochopení poslední části o regionech, která se zaměřuje na problematiku federalismu, nemožnost utvoření dalších federálních částí a na fungování prozatím jediného ústavně zakotveného regionu Kurdistán.

Poslední částí bakalářské práce je závěr, ve kterém je zhodnoceno, které charakteristické rysy federací Irák obsahuje a které naopak nenaplnuje. Zároveň je zhodnocena funkčnost federálních institucí.

Jelikož je irácká ústava poměrně novou záležitostí, budou v empirické části použity především internetové zdroje, odborné články a studie, které se zaměřují na fungování politických institucí. Důležitým zdrojem pro mou bakalářskou práci je irácká ústava.

Poznámka k transkripci

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem z Blízkého východu, a jelikož je v těchto zemích oficiálním jazykem arabština, která se zapisuje odlišným písmem, bylo nutné sjednotit přepis arabských jmen a názvů. Řídila jsem se českými zvyklostmi v odborné literatuře o arabském světě a použila jsem zjednodušenou transkripci, která nezaznamenává znělé a neznělé hlásky či asimilace členu. V textu taktéž není použita hrdelnice^cajn.

1 Teoretická část

Teoretická část práce se věnuje obecnému popisu federalismu a federativnímu uspořádání. V první kapitole se budu věnovat stručné historii pojmu a dále vysvětlím, co znamená pojem federalismus a federace. Zde uvedu vysvětlení od několika autorů, jako jsou Preston King (1982), Michael Burgess (2005), Jonathan Rodden (2004), Daniel Elazar (1995) a další, kteří se věnovali této problematice a díky kterým budu moci v empirické části analyzovat. Uvedeny zde budou znaky a charakteristické rysy federace, podle kterých si stanovím kritéria na posuzování federativního uspořádání v empirické části. Důvody ke vzniku federálního státu a dvě odlišné formy federace uvedu ve třetí kapitole. Čtvrtá kapitola se bude věnovat typologii federací. Teoretická část bude zakončena kapitolou, která se věnuje rozdělení pravomocí v tomto státním uspořádání.

1.1 Historie pojmu

Pojem federalismus pochází z latinského slova *foedus*, který můžeme přeložit jako smlouva, sdružení či svazek (Holländer 2012: 400). Poslední ze zmíněných překladů patří především teologické koncepci federalismu, která mezi první známky federalismu počítá i jakousi smlouvu mezi Bohem a lidstvem, která se zavazovala k zajištění blaha všech (Elazar 1991: 115). Tato smlouva je však pouze předpokladem teologických myslitelů a první písemné zprávy o federaci související s judaismem můžeme vypořádat v Bibli (Elazar 1991: 116). Židovské kmeny² vytvořily dohodu o propojení a společném soužití na jednom území. Tento kmenový svazek

² Židovských kmenů bylo celkem 12 a jsou pojmenovány podle synů Jáкова (jeden z kmenů byl později rozdvojen, tudíž jich dnes počítáme 13) (Trusinová, Vojtek 2012).

měl kromě vytyčení základních pravomocí, také určitou formu ústavy a politických institucí, které byly zodpovědné centru. Díky tomu můžeme dle Daniela Elazara říci, že odtud je pravděpodobně první federální myšlenka, která dala později základ řeckým a římským konfederacím (Elazar 1991: 115–116).

Ve starověkém Řecku a Římě už můžeme vyzorovat spojení určitých regionů a tím vytváření federací (někdy se označují jako konfederace). V závislosti na vývoji a se vznikem či zánikem měst jich můžeme rozlišovat několik druhů. Setkáváme se zde se spojením městských států za účelem vojenské obrany (symmachie), později pak vytváření svazků se společnými orgány a úřady, avšak stále nebyla společenství vytvořena na základě nadřazenosti (sympolitea) (Holländer 2012: 399; Elazar 1991: 121). To bylo vytvořeno až ve starověkém Římě, kde tento systém rozdělil území, které byly přesto stále závislé na centru (Filip – Svatoň – Zimek 2002: 239). Ve středověku přišlo hned několik typů federací. Založeny byly většinou za obchodním účelem. Toto společenství bylo obvyklé v Německu, Španělsku a mezi největší společenství více států můžeme zařadit Svatou říši římskou (Holländer 2012: 399). Jako první a zároveň nejvíce podobný systém federalismu popsal ve své knize *Politica Methodice Digesta* autor Jonannes Althusius (Althusius cit. dle Filip – Svatoň – Zimek 2002: 240). Ten uvádí, že civitas (celky) jsou federace, které se skládají z pěti sdružení: rodina, kolegia, provincie, města a konečný stát. Všechny tyto části mají mít nezávislou existenci a smlouvu mezi sebou uzavírají dobrovolně. Základní Althusiusovo myšlenka federalismu je tedy individualistická a není možné, aby se části pravomocí přenesly na vyšší svrchovanou moc, ani na federální. Čímž byl vysvětlen a následně použit princip subsidiarity (Althusius 1964: 25–27).

V praxi se poprvé myšlenka objevila až v 18. století se sepsáním ústavy USA. Za první sepsanou a jasně ucelenou koncepcí federalismu stojí autoři takzvaného *Federalist Papers*, ti mimo jiné vytyčili jasné nevýhody konfederací (v případě USA slabá a nefunkční, rozhodování závisí na všech vládách členských států) a výhody federální vlády (vertikální dělba moci, přímý vztah k občanům) (Filip – Svatoň – Zimek 2002: 240).

1.2 Federace a federalismus

Pojetí federace a federalismu je velmi složité, jeden z důvodů je rozmanitost názorů u autorů, kteří se touto problematikou zabývají. Tyto dva pojmy jasně rozlišuje Preston King (1982), který ve své publikaci uvádí, že federace je institucionální uspořádání v suverénních státech, které se odlišuje především tím, že je moc rozdělena mezi ústřední a oblastní vlády, přičemž pravomoci těchto oblastních vlád jsou dané ústavou. Federace je tedy institucionální vztah a oproti tomu federalismus je politická ideologie (King 1982: 120–122).

Podívejme se prvně na pojem federalismus. Michael Burgess (2005: 3) tvrdí, že federalismus je mnohostranný koncept a můžeme ho zkoumat ze stránky ústavní, politické, kulturní, nebo také filosofické. Symbiotický vztah mezi těmito pojmy vede k pestrosti druhů federací, ty se od sebe odlišují díky rozměrnosti federalismu. Jonathan Rodden (cit. dle Šimíková 2009: 2) vidí federalismus jako nástroj k zabránění válek. Rozdělením celku na více částí se zajistí, že skupiny nebudou mít separastické tendence a díky autonomním pravomocím a možnosti rozhodování o svém území, nebude mezi nimi docházet ke konfliktům. Jedná se především o státy, kde jsou etnicky, či nábožensky rozdílné skupiny obyvatel. Kenneth Wheare (cit. dle Burgess 2005: 27–28) se zaměřil na federalismus jako na federální zásadu,

jejíž metoda spočívá v dělení pravomocí. Centrální a regionální vlády jsou koordinované ústavou, navzájem však na sobě nejsou závislé. Centrální vláda má jen minimální pravomoc zasáhnout do rozhodovacího procesu regionálních vlád. Podle Wattse (2008: 1) je federalismus spíše obecný koncept, který zahrnuje veškeré sloučené jednotky, které jsou rovnoprávné a díky pravomocím nezávislé na celku. Autonomní oblasti spolupracují a shodují se na úkolech, které mají být přeneseny na celek, a proto se z tohoto pojetí vyvinul koncept federace. Ta kromě federální vlády a členských vlád zahrnuje také legislativu, exekutivu a instituce, které zajišťují spolupráci jednotek a v poslední řadě soudnictví, které jediné rozhoduje ve věcech a sporech mezi oblastními vládami, nebo federální vládou (Watts 2008: 7). Oproti tomu Elazar vidí federalismus jako rod a pod něj spadající čeledě, mezi které právě řadíme federaci (mimo to také konfederaci, kondominium, přidružený stát apod.). Vztah mezi federací a federalismem označuje Elazar za hierarchický (Elazar 1991: 190).

Federaci můžeme tedy chápat jako institucionální uspořádání, které se vyvinulo z federalismu. Například S. Rufus Davis (cit. dle Burgess 2005: 3) se při zkoumání termínu federace opíral o latinský termín *foedus* a označil tak federaci za spojení, které vzniká díky zkoordinování jak osobních, tak i společných zájmů. William Riker (1964: 11) ve své knize *Federalismus: Původ, působení a význam* označuje stát federací, pokud jsou v ústavě zahrnuty tyto kritéria. Za prvé existují nejméně dvě úrovně vládnutí na totožném území se stejným obyvatelstvem. Za druhé má každá oblastní vláda alespoň jednu oblast činnosti, ve které je autonomní a třetí podmínka je zakotvení v ústavě každé autonomní regionální vlády.

Každá federace má své individuální znaky, je proto velmi těžké určit obecná kritéria pro zjištění federativnosti států. Podle Wattse by každá

z federací měla mít tyto vlastnosti: 1) existence minimálně dvou vládních jednotek, kdy každá z těchto vlád má specifickou moc nad občany, 2) každá z těchto vlád má autonomii a pravomoci rozhodovat ve své oblasti, 3) oblastní vlády mají právo zastoupení ve federálních institucích a samy rozhodují o tom, kdo je bude zastupovat, 4) ústava musí být psaná, zde budou jasně rozděleny kompetence federální vlády a jednotek, 5) zřízení soudního orgánu, který řeší spory mezi vládami, 6) zřízeny instituce, které zjednoduší domluvu mezi federální vládou a regionálním řízením (Watts 1996: 117–137). Tato charakteristika je později rozšířena ještě o tři body: 7) primární odlišení entit, 8) vládní úrovně musí mít demokratickou stránku, 9) nepovolení odtržení jedné, nebo více jednotek bez souhlasu federální vlády a většiny autonomních regionů (Swenden 2006: 10).

Obecné znaky moderního federalismu zobecnila také německá státověda. Karel Weber (cit. dle Grospič 1992) ve své publikaci *Kriterien den Bundestaates* představuje šest základních charakteristik, dle kterých poznáme federaci. 1) spojení jednotek funguje na dobrovolnosti a setrvání v tomto svazku je pouze na vlastním uvážení, 2) politicky a právně ukotvené autonomní jednotky jsou i přes svou odlišnost integrovány do jednotného společenství, 3) o federaci mluvíme ve chvíli, kdy rozhodovací pravomoc o tom, jak bude fungovat spolupráce mezi regionálními jednotkami, má federální celek. Federace funguje na principech společenství, kooperace a koordinace, přičemž může existovat silná centrální vláda, 4) vyznačuje se pluralismem samostatných jednotek, kdy jeden z takových jednotek je i federovaný celek, který disponuje zvláštním statusem, 5) základem federace je princip subsidiarity, kdy rozhodování o veřejných záležitostech probíhá na půdě menších jednotek, v případě neschopnosti vyřešení jednotek přenechávají záležitost celku, 6) osamostatnění jednotek nepřipadá v úvahu z důvodu federativní integrace, která vyžaduje participaci všech

jednotek na celkovém řádu, díky tomu je zajištěná funkčnost celkového státu a zároveň podpora vlády centrální a regionálních vlád.

Elazar (1991: 194–195) považuje stát za federální v případě, že federativně uspořádané je celé území a veškeré autonomní jednotky nacházející se ve státě nepodléhají přímé kontrole a závislosti na centrální vládě. Zároveň také neexistuje na území jednotka, která by převyšovala nad ostatními a ohrožovala by tak integritu jiných jednotek, nebo by snižovala jejich pravomoc.

Ve své práci si dle výše zmíněných konceptualizací federace stanovují tato kritéria pro posuzování toho, zda je Irák federace: 1) celé území je uspořádané na federativním principu, 2) regiony zahrnují určité oblasti, které jsou jasně rozděleny, 3) v ústavě jsou jasně rozděleny pravomoci autonomních jednotek, 4) každá regionální vláda je zakotvená v ústavě, 5) autonomní jednotky rozhodují samostatně o věcech týkajících se přímo jejich oblasti a přijímají zákony, které nejsou v rozporu s ústavou, 6) autonomní jednotky nepodléhají přímé kontrole centrální vlády, 7) regionální vlády jsou zastoupeny v centrálních institucích a mají možnost participovat na rozhodnutích týkajících se jejich oblastí, 8) je zřízen soudní orgán, který řeší spory mezi centrální vládou a regionálními vládami, 9) jsou zřízeny instituce, které napomáhají k lepší spolupráci mezi regiony a centrální vládou, 10) žádná z autonomních jednotek nepřevyšuje nad ostatními.

1.3 Vznik federace

Kromě problematiky pojmosloví existují také různé přístupy k příčinám vzniku federací. Autor, který se touto problematikou nejvíce zabývá

a zároveň je spojován s moderním federalismem je Alfred C. Stepan (1999) s přístupem spolu držící federace (*holding together*) a sbíhající federace (*coming together*), která odpovídá teorii W. H. Rikera (cit. dle Stepan 1999:21). Přístup spolu držící federace vysvětluje Stepan na třech základních státech, které se potýkaly s multikulturně rozdělenou společností, kde vytvoření federace byla jediná možnost k zachování státnosti. Aby tedy bylo možné zachovat demokratickou stránku fungování státu a zároveň udržet stát jednotný, musely být některé pravomoci přeneseny na regiony. V opačném případě by docházelo k separastickým tendencím a regiony by požadovaly osamostatnění. Mezi takto vytvořené federace můžeme dle Stepana řadit například Indii, Belgii nebo Španělsko (Stepan 1999: 22–23).

Teorii W. H. Rikera o vzniku federací později nazval Stepan „*coming together federation*“. Riker (cit. dle Stepan 1999:21) předpokládá, že federace je dlouholetý demokratický proces, na jehož konci je smlouva, ve které se dříve suverénní jednotky spojí v jeden velký celek za cílem vytvoření silnějšího státu a tím zvýšení kolektivní bezpečnosti. Důležité je zmínit, že relevantně autonomní regiony sice odevzdají dobrovolně část své suverenity, ale zůstává jim jejich individuální identita, čímž je značně omezena tyranie většiny (Riker cit. dle Burgess 2006: 37). Zároveň Riker (cit. dle Šimíková 2009: 31) uvádí tři hlavní důvody ke vzniku federace a to vojenský, vlastenecký a ekonomický. Vlastenecký motiv především vyznačuje národnostní (státní) loajalitu a spojení se proti nepříteli. Ekonomický důvod zahrnuje tržní výhodnost a nevýhodnost částí federace, díky tomuto faktoru disponují, nebo by měly, regiony blahobytem. Posledním, pro Rikera (cit. dle Burgess 2006: 80) prvotním je motiv vojenský. Vzniku federace by měla předcházet určitá hrozba, která donutí úřadující vládu vyjednávat podmínky pro sloučení jednotek.

Další dva důvody ke vzniku federace uvádí Donald Watts (1996: 125). Prvním důvodem je víra společnosti, že rozdělení na federální části zvýší životní úroveň a sociální ochranu, zároveň také rozvine menšinové právo na sebeurčení a nebude potlačovat rozvoj etnických, nebo náboženských tradic a vazeb. Jako druhý uvádí Watts čím dál větší ekonomické vazby a vliv globalizace. Jan Filip (2002: 246–247) a kolektiv ve své knize nachází několik významných důvodů ke vzniku federace. Jsou to důvody ekonomické a vytváření bez celních zón, zahraničně politické, zeměpisné, národnostní a kulturně historické.

1.4 Typologie federace

William Riker přišel s termínem „centralizovaný federalismus“, kde má centrální vláda stále pojištěno, že oblastní vlády ji budou respektovat a konat dle jejího uvážení. Oproti tomu stojí decentralizovaný federalismus, který vede k posilování regionální autonomie (Riker 1994: 15, Stepan 1999: 24).

K nejrozvinutějším typologiím moderního federalismu přispěl svou prací Charles D. Tarlton, který rozděluje federace na symetrické a asymetrické. Symetrická federace je podle Tarltona (Tarlton 1965) taková, jejíž federální jednotky mají stejné postavení jak mezi sebou, tak k federální vládě (Watts 2008: 127). Asymetrický federalismus ovlivňují podmínky regionu (kulturní, sociální, etnické, náboženské, politické, ekonomické). Tyto podmínky jednotky vzájemně odlišují a zároveň to ovlivňuje vztah k systému (Tarlton 1965: 868). Asymetrický federalismus je podobný Rikerovu centrálnímu, kdy

federální vláda má vyšší postavení a subjekty mezi sebou mají odlišné postavení.

Podle způsobu rozdělení pravomocí rozděluje federalismus také Wilfried Swenden. Vysoká závislost jednotek na centrální vládě vyprodukuje organický federalismus, který je typický nemožností samostatného rozhodování federální vlády nebo členských jednotek. Tyto dvě skupiny musí spolupracovat a jednohlasně přijmout závazné rozhodnutí. V protikladu stojí duální federalismus, který Swenden vidí tam, kde autonomní útvary rozhodují bez souhlasu centrální vlády a funguje zde vysoká míra subsidiarity (Swenden 2006: 49–52).

Další a poslední zmíněné rozdělení je na správní a legislativní federalismus. O správním federalismu hovoříme ve chvíli, kdy správy regionálních vlád ve federaci mají kompetence k výkonu rozhodnutí centrální legislativní složky. Legislativní federalismus funguje na opačném principu, kdy federální vláda zaúkoluje hlavní orgán, který vykonává rozhodnutí ve federálních jednotkách. Pro lepší fungování federace a zároveň vyšší míru spolupráce je vhodnější princip správního federalismu (Douglas 1989).

1.5 Distribuce moci v rámci federace

Na rozdělení pravomocí ve federacích má především vliv jejich vznik. Pokud vznikly zdola, to znamená sloučením několika samostatných států, stanovuje se pouze, kam až může zajít exekutiva. Ostatní pravomoci jsou ponechány na vládách jednotek. Vznikla-li federace shora, to znamená rozdělením unitárního státu na několik částí, jako první se musí specifikovat

kompetence autonomních částí a zbylá moc je ponechána na federální úrovni (Klíma 2011: 104, Watts 1996: 35–36).

Podobně jsou také pravomoci rozděleny v horizontálním a vertikálním federalismu. Horizontální federalismus spíše omezuje výkon regionálních vlád, regiony jsou schopny zajistit a rozhodnout pouze o těch věcech, které se jich přímo týkají, nebo je přímo ovlivňují. Zároveň nesmí přijmout zákon, který by ovlivnil ostatní regiony, z důvodu vzájemné závislosti. Vertikální moc posiluje regionální vlády a jejich rozhodnutí. Kromě otázek týkajících se přímo, mají možnost rozhodovat i na celkové úrovni federace. Většina federací má tyto pravomoci propojené. Horizontální pravomoc je uplatňována v legislativě a výkonná spadá do vertikální úrovně. Prakticky jsou zákony vydávány centrem, ale o systému uplatnění rozhoduje každý region sám (Erbsen 2008: 498–504).

Další faktorem, který posiluje regionální vlády je heterogenita. V homogenním státě je větší důvěra v centrální vládu, v heterogenních disponuje vláda pouze takovými pravomocemi, které se snaží potlačit separační tendence, popřípadě zabránit rozpadu federace osamostatněním členských jednotek (Watts 1996: 31).

2 Federalismus v Iráku

2.1 Přijímání ústavy

Po intervenci amerických vojáků v roce 2003 se instituce v Iráku začaly rozpadat. V rozvrácené zemi chyběly základní služby a podmínky pro normální život se čím dál více zhoršovaly. Okupační zóna, která byla vytvořena na stejném principu jako Německo po druhé světové válce, měla Irák dovést k liberálnímu, demokratickému státu. V květnu roku 2003 byla vytvořena Koaliční provizorní správa pro Irák, která byla již několikátým pokusem o vybudování stálé a demokratické vlády. Do čela byl zvolen Paul Bremer, který měl za úkol vést stát podle dvou hlavních dekretů. Důležité rozhodnutí bylo zrušení strany Baas Saddáma Husajna a druhý dekret zrušil veškeré pozůstatky bývalého režimu, to znamená vojenské a bezpečnostní složky a také zpravodajské služby. V červenci byla sestavena první irácká vládní rada, ta se skládala z třinácti šiitů, pěti Kurdů, dvou sunnitů a po jednom mandátu Turkomenů a Asyřanů (Gombár 2013: 553–554).

Tato vládní rada schválila v březnu roku 2004 dočasnou ústavu, která nesla název *Zákon o správě státu pro přechodnou dobu*.³ V této prozatímní ústavě se poprvé objevila myšlenka o federalismu státu, který měl být rozdělen dle geografických a historických principů⁴ (Khalid 2012). V červnu

³ *Qánún karát ad- dawla li-l-fatra al intiqálíja* (Khalid 2012).

⁴ V roce 2003 proběhly výzkumy veřejného mínění, které prokázaly, že se obyvatelstvo nejvíce obává rozdělení země dle etnických principů, z těchto důvodů se mělo přejít na historické a geografické principy (Khalid 2012).

byl Irák předán do rukou tamějších politických představitelů a rozpuštění vládní rady vedlo ke zformování nové prozatímní vlády.⁵ Premiér Ajád Alláwí vytvořil vládu na podobném principu, jako byla vytvořena irácká vládní rada (Gombár 2013: 555, Bouchal 2011: 152). První všeobecné volby do tehdejšího národního shromáždění se konaly v lednu roku 2005 a 275 celkových mandátů bylo rozděleno mezi pět stran (Katzmann 2006: 2).

Příloha č. 1: Výsledky voleb 30. ledna 2005

Pořadí	Strana	Hlasy v %	Mandáty
1.	Irácká národní koalice (UIA)	48,2	140
2.	Vlastenecká aliance Kurdistánu ⁶	25,7	75
3.	Irácký seznam	13,8	40
4.	Ostatní	12,3	20

(Zdroj: Gombár 2013: 556)

Parlament vytvořený na základě voleb byl jen přechodným orgánem, který kromě udržení stability v Iráku měl schválit definitivní ústavu a vyhlásit referendum. Dočasný prezident do dalších voleb se stal Džalál Tálabání a premiérem přechodné irácké vlády Ibrahím Al-Džafarí. Regulérní volby se konaly 15. prosince 2005 (Čejka 2005).

⁵ *Al-hukla al-^c irágíja al- mu`aqqata* (Gombár 2012).

⁶ Aliance složená z dvou kurdských stran – Vlastenecký svaz Kurdistánu (PUK) a Kurdská demokratická strana (KDP) (Gombár 2013: 556).

2.2 Nová ústava

V květnu 2005 byl sestaven výbor, který měl připravit návrh nové ústavy a skládal se ze všech etnických a náboženských skupin, které měly zájem participovat na politickém procesu (Katzmann 2006: 3). Ještě před začátkem příprav se jednalo o inspirování irácké ústavy státem, který si prošel válkou a pozdějším rozdělením na okupační zóny. Richard Jones⁷ při návštěvě Německa v dubnu uvedl, že inspirace poválečným Německem začala již v roce 2003 při vytvoření okupačních zón, a proto je vhodné v tom nadále pokračovat. Německo může Iráčanům nabídnout mnoho zkušeností s rekonstrukcí státu. Jelikož zde byly vytvořeny spolkové země s vysokou mírou autonomie, bylo možné, že Irák bude rozdělen na nezávislé regiony (Deutsche Welle 2005). Jones (cit. dle Deutsche Welle 2005) na setkání s německými představiteli v Berlíně řekl: *„Myslím, že Německo by mohlo hrát konstruktivní úlohu při pomoci vytváření návrhu nové irácké ústavy nejen díky své federální struktuře.“*

Ústavní výbor tak vytvořil ústavu, která deklarovala Irák jako federální, demokratickou, parlamentní republiku s oficiálním náboženstvím islámem. Kromě otázky federalismu a podmínek pro vytvoření autonomních jednotek, se problematickými body stal například předešlý dekret o debaasifikaci, který měl odstranit veškeré pozůstatky bývalého režimu a také přerozdělení moci a ustanovení kompetencí prezidenta, premiéra a jeho vlády (Pohanka 2005).

Několika týdenní vyjednávání mezi dvěma tábory, kde šíité a Kurdové byli pro federální strukturu, oproti tomu sunnitě chtěli ponechat dosavadní uspořádání, nepřineslo žádné výsledky (Pohanka 2005). V srpnu 2005 byl

⁷ Poradce ministryně zahraničních věcí pro otázky Iráku (International Energy Agency 2008).

návrh ústavy předložen parlamentu ke schválení a po některých úpravách byl 15. října předložen iráckému lidu v referendu, které mělo rozhodnout o její platnosti (Gombár 2013: 559). Pro novou ústavu, která se stala kompromisem mezi náboženskými a etnickými skupinami, celkem hlasovalo 63 % voličů, z nichž většinu tvořili šíité a Kurdové (Ponížilová 2011: 123, Gombár 2013: 557). Z celkového počtu voličů přijetí odsouhlasilo 78,6 %, proti ústavě bylo pouhých 21,4 %. Provincie, které s ústavou nesouhlasily, byly převážně sunnitské. V provincii Anbár vyjádřilo svůj nesouhlas 97 % obyvatel, 82 % voličů v provincii Saládín a rozhodující se stala provincie Ninive, kde hlasovalo negativně 55 % voličů, což bylo těsně pod hranicí k nepřijetí. Hlavní podmínka, která musela být splněna pro zamítnutí ústavy, byla negativní vyslovení minimálně ve třech provinciích s dvoutřetinovou většinou. Po schválení této ústavy se konaly 15. prosince volby do Iráckého parlamentu (Robertson 2005).

2.3 Rozdělení federální moci

Federální moc je podle ústavy složena z legislativy, která se skládá z Rady reprezentantů a Rady federace, exekutivy, která je tvořena prezidentem a Radou ministrů a z jurisdikce. Každá složka moci musí vykonávat přesně takové úkoly, které jsou v jejich pravomoci (Ústava 2005 čl. 47).

2.3.1 Federální zákonodárná moc

Rada reprezentantů (jinak také parlament nebo sněmovna reprezentantů) se skládá z takového počtu členů, který je poměrem z lidu, to znamená, že jedno křeslo je na 100 000 obyvatel. Kandidát, který usiluje o členství v radě, musí být obyvatel Iráku a je volen v přímých, všeobecných, tajných volbách na čtyři roky. Ústava také nastavuje kvótu pro ženy, v tomto případě musí mít zastoupení minimálně z jedné čtvrtiny. Členové Rady nesmí kombinovat své členství s jinými oficiálními funkcemi.

Každý člen v Radě, která musí být zvolena čtyřicet pět dnů po uzavření voleb, má právo hlasovat o nedůvěře člena, kterou musí odsouhlasit parlament dvoutřetinovou většinou. Zákonem je stanovené nahrazení, které platí pro rezignaci, smrt, nebo vyslovení nedůvěry (Ústava 2005 čl. 49, 56). Hlasování o nedůvěře probíhá většinou ze sektářského podnětu a bývá to pravidlem po každých volbách. Nejvíce se situace vyostřila v roce 2014, kdy politici řešili, jak efektivně bojovat proti Islámskému státu a v názorech se neshodovali, to vyvolalo mezi poslanci pochyby a odstartovalo největší vlnu hlasování o nedůvěře. (Parker – Salman 2014). Rada reprezentantů vytváří a schvaluje federální zákony, které jsou platné po celém území (pokud to přímo nezasahuje do regionů), monitoruje výkonný orgán a rozhoduje o jeho důvěře. Volí a odvolává prezidenta republiky a reguluje proces ratifikace mezinárodních smluv a dohod pomocí zákonů, které musejí být přijaty dvoutřetinovou většinou. V ostatních případech je parlament usnášení schopný, pokud je přítomna absolutní většina všech členů a rozhodnutí platí v případě prosté většiny přítomných (Ústava 2005 čl. 59, 61). Dále například jmenuje předsedy a členy spolkového soudu, velvyslance a hlavní členy vojenských divizí (Ústava 2005 čl. 59).

První volby do parlamentu po schválení ústavy se konaly 15. prosince roku 2005 (Gombár 2013: 558). Před volbami se objevily problémy v šíitských stranách, kde se politici začali rozcházet v názorech federalismus a rozdělení země. I přes ratifikaci ústavy začali šíitští zastánci federalismu poukazovat na nespravedlnost ústavy, která v článku 61 (Ústava 2005 čl. 61) uvádí, že region může být zamítnut dvoutřetinovou převahou voličů v libovolných třech guvernátech, tím se podle nich zajistilo takzvané právo veta Kurdům a sunnitům. Poukázání na nedostatečnost ústavy mohl být jeden z důvodů velké občanské podpory šíitské unie, která volby nevyhrála, ale obsadila mnoho míst v parlamentu. Celkový počet 275 mandátů si rozdělilo pět velkých stran a ostatní malé strany. Z toho bylo 45 míst vyhrazeno jako kompenzace pro subjekty, které nevyhrály díky provinčnímu hlasování, ale získaly dost hlasů v celostátním obvodu (Makiya 2010). Oproti předešlým volbám a ústavnímu referendu se zapojily i sunnitské regiony a vytvořily strany, které byly podpořeny sunnitským obyvatelstvem. Sektářský výběr můžeme vypočítat i na celkových výsledcích voleb, které procentuálně odrážejí složení obyvatel Iráku (Katzmann 2006).

Příloha č. 2: Výsledky voleb do Rady reprezentantů 15. prosince 2005

Pořadí	Strana	Hlasy v %	Mandáty
1.	Irácká národní aliance	41,2	128
2.	Vlastenecká aliance Kurdistánu	21,6	53
3.	Irácká fronta dohody	15,1	44
4.	Národní irácký seznam	8	25

5.	Irácká fronta pro národní dialog	4,1	11
6.	Ostatní	10	14

(Zdroj: Gombár 2013: 558)

Po volbách čelil parlament mnoha otázkám ohledně federalistického Iráku, který stále nebyl rozdělen tak, jak to deklaruje ústava. I přesto, že většina v parlamentu byla pro rozdělení země, byly zde stále nevyřešené otázky. Jednalo se především o rozdělení financí z ropy a dalších nerostných surovin a dále také o postavení ostatních regionů, které nebyly přímo zahrnuty v ústavě (Behner 2005). Mezi obyvateli rostlo sektářské násilí, které v roce 2006 vyústilo v občanskou válku. Radě reprezentantů bylo později vyčítáno, že sektářské násilí podpořila, jelikož strany nebyly schopné se dohodnout na řešení problematických bodů a více než na ochranu celého státu se zajímaly o výhodnost svých podporovatelů (Gombár 2013: 558–559). Ve státě se zvyšovala míra nezaměstnanosti a na konci roku stál Irák na čtvrtém místě v žebříčku zhroucených států (BBC 2006). Dlouhé diskuze a názory rozdělily parlament na příznivce decentralizace, jako byli například Kurdové a Nejvyšší rada islámské revoluce v čele s Al-Hakímem a na centrálně orientované, kam patřil i premiér Al-Malikí (Gombár 2013: 559). Politický systém byl velmi ovlivněn vnitřní nestabilitou a občanskou válkou. Těsně před dalšími volbami bylo na návrh členů Rady reprezentantů federálním soudem rozhodnuto o volebních změnách. Ty se týkaly úpravy hlasování v Kirkúku⁸ a zvýšení počtu křesel v parlamentu (Chon 2009). V březnu 2010 byl volen nový parlament s 325 křesly. Překvapivým výsledkem se stala vítězná strana

⁸ Kirkúk je sporná oblast na severu Iráku, kterou si nárokují Kurdové, Turkomané i Arabové. Ti zde chtěli mít vlastní systém hlasování, aby nezvýhodňoval ostatní strany (Chon 2009).

v překladu Irácká národní strana, jejímž předsedou je Ajád Alláwí, který však vládu neutvořil (viz. 2. 5. 2) (Gombár 2013: 560).

Příloha č. 3: Výsledky voleb do Rady reprezentantů 6. března 2010

Pořadí	Strana	Hlasy v %	Mandáty
1.	Irácké národní hnutí	24,7	91
2.	Koalice státu pro zákon	24,2	89
3.	Irácká národní aliance	18, 2	70
4.	Aliance Kurdistánu	14,6	43
5.	Hnutí za změnu	4,1	8
6.	Irácká fronta dohody	2,6	6
7.	Ostatní	11,6	18

(Zdroj: Gombár 2013: 560)

Situace se díky delšímu vyjednávání o koaliční vládě a protestům z okolních zemí nezlepšovala. Následovalo mnoho protestů ze strany sunnitských arabů, které se parlament ve spolupráci s vládou snažily řešit. Protivládí demonstrace se nejvíce vyostřovaly mezi roky 2012 a 2013, kdy už se nejednalo jen o nedostačující bezpečnost, zvýšenou korupci a nesouhlas obyvatel s vedením Iráku, ale především o pocit utlačování sunnitských obyvatel, kteří se za spojování s předešlým režimem Saddáma Husajna ocitli na okraji společnosti. Sunnitě žádali odstoupení premiéra Al-Malíkiho, který podle nich byl zaujatý právě proti sunnitskému obyvatelstvu.

Aby byly protesty ukončeny, oznámil tehdejší premiér, že se v dalších volbách o post ucházet nebude (Aboud 2013).

Zatím poslední volby se konaly 30. dubna 2014⁹. Podobně jako ve volbách předchozích nastaly personální změny, kdy byl počet mandátů navýšen na 328. Důvodem stejně jako v předchozích je vyčlenění míst pro etnické a náboženské menšiny a díky tomuto navýšení byla zrušena takzvaná kompenzační křesla (Ali 2016). Výsledky voleb opět odrážely nespokojenost obyvatelů se zajištěním bezpečnosti, dále nedostačující služby (např. zdravotnictví), vysokou míru nezaměstnanosti a především korupci ve státním sektoru. Oproti volbám z roku 2010 se umínil sektářský vliv. Důsledky občanské války a pokračujícími sektářskými boji si obyvatelé začali uvědomovat, že někteří zástupci soutěží o posty v parlamentu pouze z osobních výhod a udržení míru a zajištění stabilizace Iráku je upozaděna (Makiya 2010). Strany a hnutí, kterých bylo čím dál více, začaly být velmi roztržité, opět kvůli otázkám federace a centralizace (Rasheed 2014).

Příloha č. 4: Výsledky voleb do Rady reprezentantů 30. dubna 2014

Pořadí	Strana	Hlasy v %	Mandáty
1.	Koalice státu pro zákon	24,14	92
2.	Aliance Kurdistánu	16,84	46
3.	Hnutí Sadrist	9,2	34
4.	Koalice Al-Muwatin	8,74	29

⁹ První volby od odchodu amerických vojáků z Iráku (Rasheed 2014).

5.	Reformní koalice	6,10	23
6.	Národní koalice	5,23	21
7.	Koalice Al-arabia	2,8	10
8.	Hnutí za změnu	2,4	9
9.	Ostatní	24,65	64

(Zdroj: Institute for the Study of War 2014, přeloženo a některá procenta získaných hlasů doplněna autorkou)

Vysoká míra násilí a nezajištění bezpečnosti v průběhu voleb nás zavádí k názoru, jestli tyto volby můžeme považovat za nefalšované a jestli byly naplněny všechny ústavní prvky včetně politické soutěže (Ali 2016). Volební komise řešila zatím největší počet stížností a obvinění z podvodů za posledních devět let. Nakonec byly volby federálním soudem označeny za právoplatné (Rasheed 2014). Irák je zatím nejbliže k rozpadu země za posledních 11 let. Nepřispívá k tomu pouze přelévání konfliktů z ostatních zemí zasažené arabským jarem, jak vysvětluje politická elita, ale také nedůvěra ve vládu a parlament, který je především tvořen šíity (Garassy 2015a). Sunnité se cítí touto menšinou utlačováni a za posledních pár let Irák prožívá nejhorší boje a zmařené životy právě kvůli politické krizi a podněcování k sektářským bojům. Parlament ani vláda nejsou schopny udržet celistvý stát, což dokazují momentální problémy na území Anbáru, kde se vytvořila organizace Islámský stát (BBC 2014). Můžeme hovořit o tom, že i když se politické elity na federálním uspořádání nedohodly, koncepce centralizovaného státu již nefunguje (Mamoun 2015).

Po Radě reprezentantů má být zřízen orgán, který je pojmenován jako Rada federace. Ta by měla zahrnovat zástupce všech regionů a především provincií, které zatím neutvořily organizovaný region. Veškeré podmínky, kompetence a vše, co je spojeno s tímto orgánem, náleží do pravomocí Rady reprezentantů, která rozhoduje v tomto případě dvoutřetinovou 2005 většinou (Ústava čl. 65). Rada federace mohla být díky článku 65 (Ústava čl. 65) zavedena až po vytvoření Rady reprezentantů, která měla složení této instituce schválit. V prvním funkčním období se však poslanci na vytvoření orgánu nedohodli a tak v roce 2009 byl parlamentu, na žádost kurdských a sunnitských politiků, předložen zákon, který měl instituci zřídit maximálně do dvanácti měsíců (Abbas 2013). I přes přijetí zákona nebyl opět orgán vytvořen a mezi tím začaly vrcholit problémy mezi etniky (Katzmann 2016). V roce 2012 Rada OSN vyzvala iráckou vládu ke stanovení Rady federace jako vedlejšího orgánu parlamentu, který by ho díky svým regionálním zástupcům doplnila. V této době parlament zjistil, že v ústavě je sice tento orgán zakotven, ale nejsou podrobně vymezeny jeho pravomoci a oblasti, ve kterých bude tato instituce rozhodovat. V roce 2013 parlament předložil zákon, ve kterém již detailně stanovil pravomoci Rady federace (jednalo se o pravomoci týkající se regionů, dohody o právních předpisech, monitoring vlády atd.). Ani přes výzvy OSN a přijetí tohoto zákona nebyl parlament schopný tuto instituci sestavit (Abbas 2013).

Rada federace by mohla jednoznačně vyřešit mnoho sporů mezi federální a regionálními vládami, zároveň by mohla pomoci regionům k dosažení autonomie a zmírnit nenávisť mezi etnickými a nábožensky rozdílnými skupinami obyvatel (Abbas 2013).

2.3.2 Federální výkonná moc

Prezident je hlavou státu a symbolem jednoty země. Zaručuje závazek k ústavě a zachování irácké nezávislosti, suverenity a bezpečí. Mezi pravomoci prezidenta patří udělování milostí, ratifikace smluv a mezinárodních dohod, ratifikace zákonů a udělování vyznamenání (Ústava 2005 čl. 67). Po prvních svobodných volbách v prosinci 2005 byl parlamentem zvolen také první prezident¹⁰. Prezidentem se stal Džalal Talabání, který pochází z kurdské menšiny¹¹ a na pozice viceprezidentů byli zvoleni sunniti Táríq Al-Hášimí a šíita Ádil Ab Al-Hádí Al-Muntafikí (Gombár 2013: 558). Svou funkci Džalal Talabání obhájil ještě v období 2010–2014. Parlament si ho především cenil za umírněnou politiku a za nesouhlas odtržení iráckého Kurdistanu (Makiya 2010). Na dalším vývoji státu se značně podepsala absence prezidenta, který od roku 2012 byl ze zdravotních důvodů indisponován. Mezi členy parlamentu nastali rozpory ohledně ústavy o nahrazení prezidenta. Kurdové chtěli počkat na návrat Talabáního a sunnité se snažili dosadit prezidenta nového (Sadah 2013a). Talabání dokončil, ačkoliv v nepřítomnosti, své volební období a po volbách ho vystřídal jeho dlouholetý poradce Kurd Fuad Masúm, který byl v roce 2004 spolu navrhovatelem irácké ústavy a do roku 2014 poslanec v Radě reprezentantů (The Hindu 2014).

Dalším orgánem výkonné moci je Rada ministrů, která plánuje obecnou politiku a navrhuje rozpočty. Specializace a orgány každého ministerstva jsou upraveny zákonem (Ústava 2005 čl. 85). Tento orgán musí zachovávat integritu, nezávislost a suverenitu Iráku jako federálního

¹⁰ Ten byl zvolen na principu spravedlivého rozdělování nejvyšších funkcí mezi náboženské a etnické skupiny (Gombár 2013: 558).

¹¹ Poprvé se stal prezidentem v Iráku Kurd (Sadah 2013c).

demokratického systému. Do jeho kompetencí patří zahraniční politika, diplomatická zastoupení, ratifikace mezinárodních smluv a dohod, tvoření národnostní bezpečnostní politiky a formulace fiskální a celní politiky. Dále federální vláda produkuje gubernia a regionální vlády a z toho důvodu s nimi musí silně spolupracovat (Ústava čl. 112). Kompetence, které se dělí mezi federální vládu a regionální úřady jsou spravování zvyků (dodržování islámských zásad), regulace hlavních zdrojů elektrické energie a její distribuce, formulace a rozvoj obecné politiky, politika veřejného zdraví a vzdělávání v regionech, či guberniích (Ústava 2005 čl. 114).

Po volbách 2005 měl vytvořit vládu dosavadní premiér Ibráhím Al-Džafarí, který však v květnu 2006 nezískal důvěru a tak ho nahradil politik Núrí Al-Málíkí (Gombár 2013). Vláda čelila rozhodnutí o znovuvytvoření ústavy, nebo alespoň její úpravě, která by lépe specifikovala pravomoci provincií a regionů a samotné fungování federace. Tyto úpravy byly vyřešeny zákonem, který vláda přijala jako jeden z prvních (CNN 2006). Núrí Al- Málíkí se stal dlouholetým předsedou vlády, jelikož svůj post obhájil ještě dvakrát. Po dalších volbách v roce 2010 obhájil funkci po dlouhých sporech, jelikož jeho strana byla až na druhém místě (Gombár 2013). Volby byly kvůli Al- Malíkímu, který nesouhlasil s výsledkem přepočítávány a i přes označení voleb za právoplatné nebylo umožněno předsedovi vítězné strany Ajdu Alláwímu vytvořit vládu (Allawi 2011). Ta byla sestavena až po dlouhých devíti měsících Núrím Al-Málíkím, což může být považováno za protiústavní. V Iráku dlouhé vyjednávání o složení vlády nebylo výjimkou, jelikož v předchozích volbách byla vytvořena až po půl roce od vyhlášení výsledků (Al Jazzera 2011). Hlavním důvodem byla neshoda na místo místopředsedy vlády, jímž se stal Saleh Al-Mutlaq, který byl obviněn ze spolčování s baasistickými stranami a vazbou na předešlý režim. Oproti minulé vládě klesl počet ministrů z 39 na 29 včetně premiéra, ale byla

spravedlivější vůči všem menšinám v zemi (Al Jazzera 2010). V roce 2014 se opět stal premiérem Núrí Al-Málíkí a počínaje jeho vládou začal i strach z diktátorství. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole (viz 3.3.1), nebyl Al-Málíkí oblíbeným premiérem a sunnitské obyvatelstvo označovalo vládu za nedůvěryhodnou a nespravedlivou vůči všem náboženským skupinám. To vyústilo k abdikování premiéra, jelikož jeho vláda vedla zemi spíše k úpadku a v září mu byla parlamentem vyslovena nedůvěra. Nahradil ho momentální předseda vlády Hajdar Abádí, který vytvořil kompletní stávající vládu s 28 ministerstvy a třemi viceprezidenty, z nichž jeden post zastává právě Al-Málíkí a druhý Ajdu Alláwí (Al Jazzera 2014).

2.3.3 Federální soudnictví

Soudní moc se skládá z několika úrovní a jedná se o nezávislý orgán. Nejsvrchovanější je nejvyšší federální soud, který se skládá z právnické rady, dále pak federální kasační soud (ratifikuje rozsudky nejvyššího soudu), státní zastupitelství a dozorčí rada. Při sporech mezi federální vládou a vládami regionů je to právě nejvyšší federální soud, který rozhoduje o jejich řešení (Ústava 2005 čl. 92–94). Kromě těchto, které se řídí zákonem (popřípadě ústavou), byly zřízeny také menší soudy. Ty byly vybudovány, aby rozhodovaly podle islámu a práva šaríja (Coleman 2006). Soudci by měli být nezávislími a nestrannými osobami i přes svůj původ, či náboženství (Ústava 2005 čl. 95). Tento princip nebývá dodržován a soudci rozhodují dle své etnické příslušnosti, především co se týče rozporů v regionech a guvernátech. Dalším problémem jurisdikce je nepečlivost bezpečnostních agentur, které mají prověřit minulost každého kandidáta

a díky tomu se na vysoké posty dostávají lidé mající silnou vazbu na předešlý režim (Sadah 2013b).

2.4 Provincie

Irák se skládá z 19 provincií (jinak řečeno gubernií, nebo gubernátů), které jsou rozdělené do krajů. Každý z těchto gubernátů má administrativní a finanční úřady, které jim zajišťují decentralizovanou správu, která je upravena zákonem. Rada provincií je nezávislý orgán, který nepodléhá žádné kontrole federálních institucí a je vázáný pouze zákonem. Vzejde z posledních provinčních voleb a jejími úkoly jsou jmenovat guvernéra (ten je nejvyšším úředníkem v oblastech a jeho pravomoci jsou také upraveny zákonem) a obstarávání místní politiky (Ústava 2005 čl. 122). Volby do gubernií se konají každé čtyři roky a ve všech provinciích probíhá hlasování na otevřeném principu kandidátních listin. Každá provincie má 41 míst s výjimkou Bagdádu, který má 51 (The Washington Institute 2008).

Provincie Bagdád je zároveň hlavní město a kromě rozdílného počtu v Radě a zákazu slučování s jinými gubernáty v region, zde platí stejná pravidla jako v provinciích ostatních (Ústava 2005 čl. 124). Severně od Bagdádu se nachází provincie Saládín, která v roce 2011 vyhlásila takzvaný semiautonomní region, jako reakci na prohlášení centrální vlády, která označila vztah mezi Radami provincií a Radou federace za hierarchický a povýšila se nad provinční vlády (Hammoudi 2011a). Ze stejného důvodu vyhlásili političtí představitelé v Dijálu polosamostatný region, který se nachází ve východní části státu (Hammoudi 2011b). Dalším gubernátem je Wásit, který s gubernátem Basra patří do sporných území jihu mezi šíity a sunnity, dále provincie Majsán, která jako jediná ze sunnitských oblastí nesousedí s provincií jiného etnika či náboženství tudíž je

považována za jednu z nejkřidnějších šíitských gubernií. Guvernat Dhíkar, se v posledních letech potýká se silnou chudobou v důsledku nově příchozích obyvatel z ostatní částí země (NCCI 2015a). V této oblasti se nejvíce podepisuje migrační krize, ačkoli dříve patřil mezi nejstabilnější v Iráku. Nejpočetnější migranti jsou Turkomané, Šabakové a šíité z oblastí Anbár a Ninive (International Organization for Migration- Iraq Mission 2014). Největší provincií a zároveň momentálně územím, které irácká vláda fakticky nespravuje, je Anbár. Oblast je momentálně okupována bojovníky za Islámský stát a probíhá zde největší vyvražďování a sektářské konflikty mezi sunnity, šíity a dalšími etniky (International Organization for Migration- Iraq Mission 2015a). Podobně je na tom provincie Ninive, kterou ovládají džihádisté (Macháček 2014). Druhým největším guvernátem je Mutanná, který i přes několik vnitřních konfliktů zůstává klidným regionem. Důvodem může být ne tak vysoké osídlení a tudíž lepší snášenlivost etnických a náboženských skupin (Inter-Agency Information and Analysis Unit 2016). Provincie Kádísíjá čelila v letech 2006–2008 násilným střetům menšin, které centrální vláda řešila neefektivně a důsledkem je silná nezaměstnanost v regionu (Inter-Agency Information and Analysis Unit 2010a). Takzvaná kolébka civilizace je provincie Bábíl, která se nachází na území starověkého Babylonu. Hlavním problémem této provincie je nedostatečný přístup k nezávadné vodě a dostupnost elektřiny (Inter-Agency Information and Analysis Unit 2009a). Gubernia Karbalá a Nadžaf jsou svatyněmi pro příznivce bývalého režimu Saddáma Husajna, který zde nechal vystavit mešity určené pro sunnitské obyvatele (NCCI 2015b, Inter-Agency Information and Analysis Unit 2009b). Významným a zároveň nejspornějším územím je provincie Kirkúk, ve které se nachází mnoho ropných nalezišť. Už od roku 2003 má tento guvernat neurčitý status, jelikož prakticky nefunguje jako samostatná provincie. Území si nárokuje irácký Kurdistan,

který se snaží oblast dostat pod svou správu (International Organization for Migration- Iraq Mission 2015b). Z gubernií Arbíl, Dahúk a Sulajmáníja byl vytvořen Kurdistan, jehož regionální vláda tyto provincie spravuje. V červnu 2013 navrhla kurdská vláda vytvoření nové provincie Halabdža a irácká vláda tento návrh odsouhlasila v lednu 2014. Od března roku 2014 se Halabdža stala čtvrtou provincií tohoto autonomního regionu (Kurdistan Regional Government 2014). Navíc v ten samý rok rozhodla irácká vláda o vytvoření dalších tří samostatných gubernií. Tuz Kurmatu, která je obývaná z velké části Turkomany, křesťanská Ninivská pláň vyčleněná z provincie Ninive a Falúdži, část povstaleckého Anbáru. Toto rozhodnutí bylo podepsáno, ale vzhledem k momentálním bojům proti Islámskému státu Irák a Levanta nebyly provincie vytvořeny (Alalam 2014).

První provinční volby se konaly ještě před schválením irácké ústavy, tudíž stejně jako do Přejídného Iráckého parlamentu a vítěznou stranou ve většině provincií byla Nejvyšší rada pro islámskou revoluci, hned po ní se umístila Kurdská demokratická strana (International Crisis Group 2009). Po sepsání ústavy se volilo pouze ve 14 z 19 provincií. Čtyři byly již zahrnuty pod region Kurdistan, ve kterém probíhají volby samostatně a v provincii Kirkúk nebyl vyřešen volební systém a především ani jeho status, tudíž zde byly volby pozastaveny (Al-Ali 2013). Před volbami v roce 2009 byly schváleny centrální vládou nové zákony (větší pravomoci guvernérovi, rozhodnutí o volbách v Kirkúku, zrušení vyčleněných křesel do Rad provincie pro menšiny), které ovlivnily průběh voleb (Goode 2008). O výsledcích můžeme hovořit jako o lepších, než z roku 2005. Voličům byla na cestách k volbám zajištěna větší bezpečnost, což značně zvýšilo účast a díky mezinárodním pozorovatelům nebyl shledán větší problém s průběhem. Ve většině guvernátů vyhrála, nebo se alespoň dostala do provinční rady, Koalice státu pro zákon premiéra Núrího Al-Malíkího

a dále většinou regionální strany (Katzmann 2009). V posledních volbách v dubnu roku 2013 se snížil počet provincií, ve kterých volby probíhaly. Opět se jednalo o provincie tvořící Kurdistán a Kirkúk, jehož volební systém i přes přijetí zákona nebyl stále vyřešen (Al-Ali 2013) dále Anbár a Ninive, kde se volby konaly o dva měsíce později z důvodu obav o bezpečnost obyvatel spojenou s nárůstem sunnitských protestů (Reuters 2013). Na výsledcích provinčních voleb se stejně jako na parlamentních projevila nedůvěra ve vládnoucí stranu a především strach obyvatel ze silnějšího prohlubování sektářských nenávistí. Dále je nutné zmínit, že zákon o přepočtu sedadel na každou provincii přestal být dodržován a obsazeno bylo tolik křesel, kolik si vítězná strana v provincii zvolila (Sadah 2013b). Volbám také předcházely spory o systém přepočítávání hlasů, jelikož ten dosavadní velmi zvýhodňoval velké strany a v konečném důsledku byl protiústavní. V roce 2012 bylo tedy rozhodnuto o přepočtu hlasů Sainte Laguëovou metodou, díky které mají i menší strany šanci dostat se do Rad provincií (ElectionGuide 2013).

2.5 Federální regiony

Podle ústavy (2005: 118) měla Rada reprezentantů nadefinovat výkonné postupy při vytváření regionů. Zákon byl schválen prostou většinou přítomných hlasů (Raděj 2008). Metody pro žádosti o vytvoření nového federálního regionu jsou dvě. První z nich je žádost jedné třetiny členů rady z každého gubernia, které jsou ochotné se spojit a vytvořit tak autonomní jednotku. Druhá možnost je žádost jedné desetiny voličů opět ze všech slučitelných gubernií. Pokud bude jedna z metod splněna, bude možné zažádat o sloučení provincií do samostatného regionu. O jeho vytvoření

rozhodne referendum, které proběhne na celém území budoucího regionu. Podmínka pro přijetí je stejná jako u referenda celostátního a to souhlas nadpoloviční většiny obyvatel. Poté musí region schválit parlament a to souhlasem prosté většiny (Ústava 2005: čl. 119). Každý z těchto regionů je povinen písemně sepsat vlastní ústavu, která bude jasně definovat strukturu pravomocí, instituce, které zde budou vytvořeny, vztahy mezi těmito orgány a mechanismy uplatňování. Ústava regionů nesmí odporovat centrální ústavě a rozhodnutí federální vlády (Ústava 2005: čl. 120). Regionům jsou dle ústavy přerozděleny národní příjmy, aby mohly vykonávat své povinnosti, a aby byly schopny zaopatřit své obyvatelstvo¹². Regionální vláda nese odpovědnost za všechny administrativní požadavky, zřízení a organizaci vnitřní bezpečnostní síly. (Ústava 2005: čl. 121).

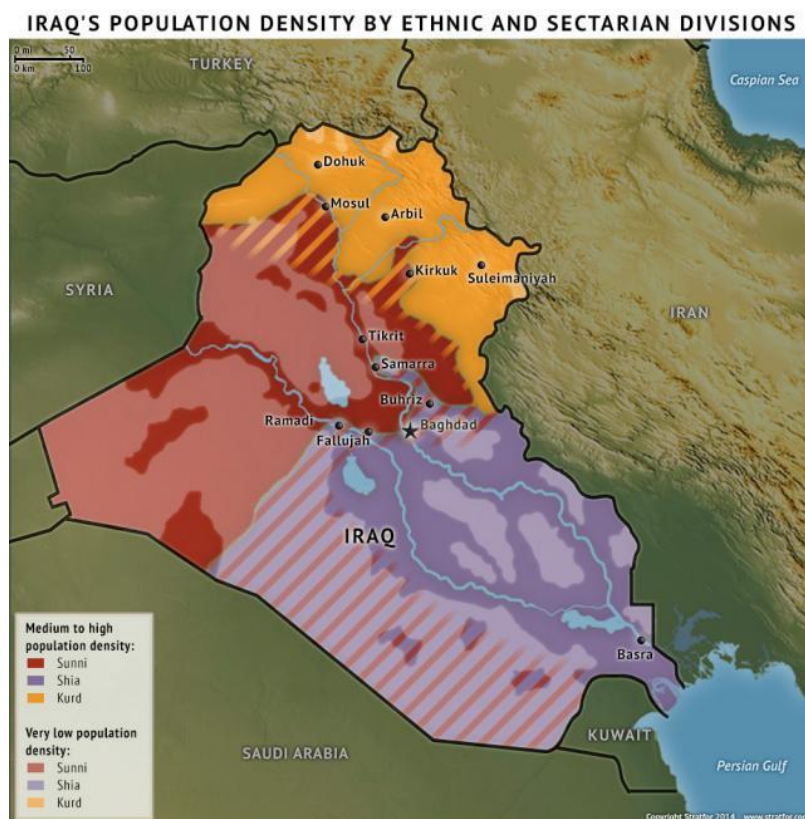
Ústava tedy povoluje provinciím vytvořit region dle výše zmíněných podmínek. Díky takto nastaveným podmínkám existuje možnost vytvořit region, který bude slučovat provincie dle etnických klíčů, což vyvolává velké obavy obyvatel z důvodu předešlých konfliktů mezi šíitskou a sunnitskou populací (Gombár 2013: 554). Šíité, sunnité a Kurdové nejsou ani zdaleka jedinými skupinami v nesoudržném Iráku. V Dohúku a také v Mosulu je značná populace Asyřanů – (přibližně 3 %), kterým za doby baasizace, ostatně jako všem skupinám kromě sunnitů, byly odepřeny veškerá práva a potlačeny jejich tradice a jazyk. Na severu jsou Turkomané, především v Kirkúku a Arbílu (viz 3.4). Tyto dvě skupiny mají velmi malou šanci na vytvoření vlastního regionu, jelikož se nacházejí na Kurdském území a tím vzniká mezi těmito etniky a Kurdy nevraživost. Nepatrná část dalších menšin se svým malým počtem obyvatel uznání regionu ani nepředpokládá (Raděj 2008).

¹² Početně se příjmy přerozdělují procentuálně dle populace v regionu (Ústava 2005: čl. 121).

2.5.1 Problematika vytvoření regionů

Vyvarovat se vytvoření regionů dle etnických principů a nastavit například geografický klíč nebylo jednoduché. Prvním problémem bylo rozdělení země dle etnického klíče již před invazí amerických vojáků. Podle předlohy Osmanské říše se země rozčlenila na tři regiony dle etnika, které zde mělo převahu. Na severu Kurdové, na jihu šíité a na středu a západu sunnité. Stejně tak byly později vytvořeny okupační zóny a totožně vypadal plán vytvoření federálního Iráku (Raděj 2008). Při vytváření nové ústavy v roce 2005 měli sunnité velice negativní postoj k jakékoli decentralizaci země. Kromě názorů, že federalizace odporuje náboženskému statusu země, byla jejich nechuť k vytvoření regionů umocněna obavou o ztrátu vlivu nad ropnými nalezišti. Ve většině jejich regionů byly zásoby ropy oproti jiným územím minimální a vytvoření federace v zemi by je značně omezovalo v ekonomické rovině. Ústava tak byla vlastně přijata bez jejich svolení a autonomní tendence se ukázaly až později (Pohanka 2005).

Příloha č. 5: Mapa etnicky rozděleného Iráku

(Zdroj: Stratfor 2014)

V roce 2009 byla opět možnost uznání regionů podle tohoto kritéria, tan stále nebyl obyvatelstvem brán jako vhodný způsob rozdělení z důvodů obav sektářského separatismu (Khalid 2012). Další problém, který se objevil při vytváření regionů, byla jejich etnická nejednotnost. I přesto, že byla země rozdělená teoreticky na tři části, značná část populace byla odlišného etnika. To způsobilo problémy při řešení autonomie, jelikož ostatní skupiny obyvatel nechtěly žít pod nadvládou jiných (Gombár 2013: 558). V tom samém roce začali představitelé sunnitského Anbáru přemýšlet o vytvoření regionu, neboť v této oblasti se nacházejí ropná naleziště oproti ostatním sunnitským provinciím. Hnací silou byla v tomto případě tedy ropa, jejíž cena se dle

průzkumů měla začít zvyšovat a sunnitě viděli možnost obohatit svou provincii. Chtěli především rozhodovat o zisku z ropy stejně jako lídři v Kurdistánu. Tento pokus nebyl úspěšný a další snaha o vytvoření regionu přišla až o dva roky později (Carlstrom 2011). Kurdové a šíité jsou stoupenci federálního uspořádání. Podle šíitské elity by rozdělení země mohlo pomoci k vyřešení náboženských nevraživostí se sunnitským obyvatelstvem a zároveň by to dovedlo zemi k demokratickým hodnotám. Každá z provincií by měla jasně definované území, rozpočet a souměrné zastoupení v centrálních institucích, což by mohlo v zemi nastolit mír (Raděj 2008). Tento názor zastává strana, která v překladu nese název Nejvyšší rada pro islámskou revoluci v Iráku a je kritizována za spojení se sousedním Iránem (Bouchal 2011: 151). Tyto domněnky byly použity při obhajobě žádosti o vytvoření regionu v šíitské provincii Basra. Ta se snažila o osamostatnění již po intervenci amerických vojáků v roce 2003 a stejně jako v předešlých letech jí byla žádost v roce 2009 zamítnuta. Kromě značných zásob ropy, o které by centrální vláda při uznání regionu přišla, byl také problémem průzkum v oblasti, který ukázal, že obyvatelé samotné provincie nemají zájem na vyhlášení autonomie. Důvody pro odmítnutí ze strany obyvatel se opět opakovaly - obavy ze sektářského násilí (Carlstrom 2011).

V roce 2011 požádali opět sunnitě tentokrát z provincie Saládín o vytvoření regionu, ale tato žádost byla také zamítnuta. Základem těchto separatistických tendencí byl sunnitský blok Iráqíjá, který se vymanil z názorů proti federalizaci země. Reagoval tak na vytlačování sunnitů z parlamentu premiérem Málíkím, který silně podporoval centralizaci. Jeden z důvodů zamítnutí, ostatně jako v předešlých případech, byl rozpor s ústavou, ve které je psáno, že region může být vytvořen pouze při sloučení několika provincií (Ústava 2005: čl. 119) a zde žádala o uznání pouze jedna.

Dále bylo osamostatnění provincie podpořeno pouze ze strany sunnitů, kteří toto území obývali a souhlasili s federalizací, ostatní menšiny v provincii byly proti. Sunnité hledali oporu u předsedy bloku Írágíjájá, který měl však z vytvoření regionu obavy a poté u předsedy kurdské vlády, pro kterého bylo přednostnější vyřešit s centrální vládou otázku ropných nalezišť na kurdsém území, tudíž vytvoření nového regionu nepodpořil. Tehdejší premiér Núrí Al-Málíkí odůvodňoval svůj negativní postoj k vytvoření regionu stmelováním příznivců strany Baas, kteří by později utlačovali šíity a další menšiny v provincii (Khalid 2012)

Faktor, který také ztěžuje federalizaci země, je boj o území, ze kterých plynou ekonomické výhody. Získáním těchto oblastí by měl region značnou kontrolu nad ropou a zemním plynem (Khalid 2012). Přerozdělení zisků ropy má být dle ústavy spravedlivé a směřovat do všech regionů, jelikož ropa je vlastnictvím celého lidu (Ústava 2005: čl. 111), ale v praxi tato skutečnost příliš nefunguje. Většina sporů se vede ohledně uzavírání smluv s těžebními společnostmi. Smlouvy jsou uzavřeny s kurdskou regionální vládou a federální vláda vidí v těchto smlouvách značnou ztrátu zisků. Mezi tyto oblasti patří governonát Ninive a severní Kirkúk (Khalid 2012). Kirkúk považují Kurdové neoficiálně za hlavní město iráckého Kurdistanu, což vyvolává značné nepokoje mezi ostatními etniky (Goudsouzian – Fatah 2014). Federální vláda v roce 2005 rozhodla, že regiony, které byly postiženy bývalým režimem, obdrží kompenzaci. Mezi takové regiony patří Kurdistan, přičemž dle kurdských politických představitelů jim ústava vymezuje práva na toto ropné území (Khalid 2012). Z celého Iráku se zde nachází necelých 7,5 % ropných nalezišť, tudíž ovládnutím této části by byla zajištěna soběstačnost a především ekonomická výhodnost nad ostatními regiony. Podobně je to s governátem Ninive – ležícím v těsné blízkosti Kirkúku (Goudsouzian – Fatah 2014).

2.5.2 Region Kurdistán

Jediným regionem zakotveným v ústavě je Kurdistán. V historii byl kurdkému etniku přislíben dokonce stát a to vždy po světových válkách. Po prvé jim byl přislíben vlastní stát po rozpadu Osmanské říše a po druhé světové válce vznikla na několik měsíců takzvaná Mahábádská republika v Íránu. V Iráckém Kurdistánu dnes žije kolem šesti milionů obyvatel (BBC 2016). Od roku 1991 byl Kurdistán podporován západními zeměmi a po svržení Sadamma Husajna, který kurdkou menšinu značně potlačoval, vytvořili lídři v tomto regionu vlastní vládu. Kurdistán je uznáván se svou ústavou a všemi stávajícími orgány (Ústava 2005 čl. 117). Veškeré ustanovení – včetně soudních rozhodnutí a smluv, které byly vydány od roku 1992, jsou považovány za platné, pokud nejsou změněny či zrušeny oblastními zákony, a pokud nejsou v rozporu s celorepublikovou ústavou (Ústava 2005 čl. 141).

Rok 1991, kdy byla utvořena autonomní oblast na severu, znamenal pro Kurdy krok k samostatnému státu. Od tohoto roku disponuje velkou podporou Západu, především USA (Chomani 2013). Při vytváření nové irácké ústavy, bylo hlavní podmínkou zainteresování kurdkého regionu (Ústava 2005 čl. 141). Ústava iráckého Kurdistánu, která specifikuje pravomoci všech orgánů v regionu, byla vytvářena od roku 1992, kdy bylo poprvé vytvořeno Národní shromáždění (Kurdistan Regional Government 2016). Její konečné znění bylo schváleno v roce 2009 (BBC 2016). Region se rozkládá na čtyřech provinciích Arbíl, Dahúk, Halabdža a Sulajmánija. Oficiálním hlavním městem je Arbíl (Kurdistan Regional Government 2016).

Institucemi federalizovaného regionu jsou kurdský prezident, kurdská vláda a kurdský parlament (Ústava 2009 čl. 39). Prezident kurdského státu reprezentuje kurdský lid a do roku 2005 byl volen nepřímo na čtyřleté období. V roce 2009 došlo ke změně na tajné – lidové hlasování. Od roku 2005 zastává funkci regionálního prezidenta Masúd Barzání ze strany KDP¹³. Tato strana bojovala o přízeň obyvatel se stranou PUK¹⁴, jejíž předseda byl do zvolení iráckým prezidentem Džalal Talabání (BBC News 2005). V roce 2006 se tyto dvě strany spojily a sjednotily kabinet (Chomani 2013). V roce 2007 předaly americké síly regionální vládě odpovědnost za bezpečnost ve všech svých guberniích a začala diskuze o připojení Kirkúku ke Kurdistánu (BBC 2016). Regionální vláda v Kurdistánu má pravomoci plynoucí ze zákonů regionu, které jsou schvalovány demokraticky zvoleným parlamentem (Ústava 2009 čl. 71). Důležitou úlohu regionální vlády představuje spolupráce s federální vládou, díky čemuž se zajišťuje dodržování irácké ústavy, uplatňování zákonů na území Kurdistánu a především vyjednávání o dalších oblastech vládnutí (Ústava 2009 čl. 74). Kromě premiéra je vláda tvořena 19 ministerstvy. Zákonodárnou složkou je parlament, který je jednokomorový a mezi jeho hlavní pravomoc patří návrhy nových zákonů. Složen je ze 111 poslanců a od roku 2009 je ustanovena vyšší kvóta pro ženy, konkrétně na 30% (Kurdistan Regional Government 2016).

V roce 2009 proběhly volby a kromě parlamentních se konala také poprvé přímá volba prezidenta, přičemž prezident byl volen na čtyři roky. V parlamentních volbách se rozdělovalo 111 křesel, kdy přesně jedenáct (10

¹³ Kurdská demokratická strana (Chomani 2013)

¹⁴ Vlastenecký svaz Kurdistánu (Chomani 2013)

%) bylo vyhrazeno pro menšiny¹⁵ (Kurdistan Regional Government 2016). K volbám přišlo skoro 80% registrovaných voličů a vítězem se stala aliance strany KDP a PUK (Kurdistan Regional Government 2009). Do voleb v roce 2009 vstoupil také nový regionální hráč, který reagoval na politickou situaci uvnitř regionu. Stala se jím skupina Gorran (Chomani 2013), která získala v regionálním parlamentu 25 křesel (Kurdistan Regional Government 2009). To odráželo značnou nespokojenost občanů s dosavadní vládou, která podle některých z nich byla ovlivněná silnou korupcí. Občané cítili nedostatky v oblastech, které patří do pravomoci strany PUK. Častěji se ve společnosti objevovaly názory, které projevovaly souhlas s odstoupením strany PUK z koalice a obyvatelé se začali hlásit k reformistickým stranám jako je právě Gorran (Chomani 2013).¹⁶

Příloha č. 6: Výsledky voleb do kurdského parlamentu 2009

Pořadí	Strana	Hlasy v %	Mandáty
1.	Aliance Kurdistánu	53	59
2.	Hnutí za změnu (Gorran)	22	25
3.	Aliance reformy a služeb	12	13
4.	Islámské hnutí	2	2
5.	Svoboda a sociální spravedlnost	1	1

(Informace z tabulky z: Kurdistan Regional Government 2009)

¹⁵ Asyřanům a Turkomanům 5 křesel, Arménské menšině 1 křeslo. (Ústava 2009 čl.)

¹⁶ Ta byla mimochodem založena Nawshirwanem Mustafou, bývalým členem PUK, který byl nespokojený s vedením strany (BBC 2013).

Vítězem prezidentských voleb se s 69,6 % stal Masúd Barzání (Kurdistan Regional Government 2009). Prezident Masúd svůj post obhájil i v dalších volbách a po získání mandátu v roce 2013 zajistil prodloužení svého funkčního období na další dva roky (Zibarí 2013).

V pořadí čtvrté legislativní volby se konaly 21. září 2013 a volební účast oproti minulým volbám klesla o 6 % (National Democratic Institute 2013). Stejně jako v předchozích volbách se měl ve stejném roce ucházet o post prezidenta nový kandidát. Prezidentské volby se z důvodu prodloužení mandátu bývalého prezidenta nekonaly a i přes přijetí výjimky parlamentem se tato skutečnost odrazila na výsledcích voleb. V kurdských městech se začaly zvyšovat protesty kvůli nedůvěře v dosavadní vládní strany především z důvodu prodloužení mandátu prezidenta, které občané označovali za protizákonné (Chomani 2013). Důležitým faktorem bylo také rozdělení aliance KDP a PUK. Strana PUK čelila rozhořčeným občanům a nově vzniklé straně Gorrana, což se podepsalo na kampaních, při kterých došlo ke střetům mezi podporovateli obou stran (Chomani 2013).

Příloha č. 7: Výsledky voleb do kurdského parlamentu 2013

Pořadí	Strana	Hlasy v %	Mandáty
1.	Kurdská demokratická strana	37,79	38
2.	Hnutí za změnu (Gorran)	24,21	24
3.	Vlastenecký svaz Kurdistánu	17,8	18
4.	Kurdská islámská unie	9,49	10
5.	Kurdská islámská skupina	6,01	6

6.	Islámské hnutí Kurdistánu	1,1	1
7.	Socialistická demokratická strana	0,6	1
8.	Komunistická strana Kurdistánu	0,6	1
9.	Strana pracujících	0,4	1

(Informace z tabulky z: Chomani 2013)

V květnu 2014 uvedl Kurdistán na trh svůj první ropovod a to i přes odpor irácké vlády. Tím si zajistil stálý přísun peněz a odtržení od Iráku by regionu nepřineslo výrazné změny. Referendum bylo zatím pozastaveno z důvodů bojů proti Islámskému státu a v roce 2015 proběhla ústavní reforma regionu. Body, které musely být upraveny, se týkaly délky prezidentského období a stanovení data nových regionálních voleb (Al-Marashi 2016). Od jara 2014 je premiérem kurdské vlády Nechirvan Barzání, který oproti prezidentu volí spíše mírovou cestu ohledně samostatného státu Kurdistánu. Dle něj by referendum pouze prohloubilo problematiku státu a v zájmu celého Kurdistánu je momentální prioritou stát udržet jako celistvý, protože jedině tak může efektivně bojovat proti stávajícím problémům (Chambers – Coles 2016).

Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na irácký federalismus a analyzovala politické instituce z ústavní a praktické stránky. Stanoveného cíle bylo dosaženo skrze výzkumné otázky, které zněly: Jak funguje federativní zřízení v Iráku? Jsou pravomoci institucí rozděleny dle federativních principů? Pro vyhodnocení Iráku jako federace byla použita kritéria, která odpovídají charakteristice federativních zřízení a dle kterých můžeme posoudit, zda orgány fungují na těchto principech. O federaci můžeme hovořit v případě, že: 1) celé území je uspořádané na federativním principu, 2) regiony zahrnují určité oblasti, které jsou jasně vymezeny, 3) v ústavě jsou jasně rozděleny pravomoci autonomních jednotek, 4) každá regionální vláda je zakotvená v ústavě, 5) autonomní jednotky rozhodují samostatně o věcech týkajících se přímo jejich oblasti a přijímají zákony, které nejsou v rozporu s ústavou, 6) autonomní jednotky nepodléhají přímé kontrole centrální vlády, 7) regionální vlády jsou zastoupeny v centrálních institucích a mají možnost participovat na rozhodnutích týkajících se jejich oblastí, 8) je zřízen soudní orgán, který řeší spory mezi centrální vládou a regionálními vládami, 9) jsou zřízeny instituce, které napomáhají k lepší spolupráci mezi regiony a centrální vládou, 10) žádná z autonomních jednotek nepřevyšuje nad ostatními.

Irácká ústava umožňuje rozdělení celého území na federativní jednotky (regiony) – a to při splnění podmínek o vytvoření regionů – žádost jedné desetiny voličů, nebo jedné třetiny členů rady z více než jedné provincie a poté přijetí v provinčním referendu a většinou hlasů v parlamentu. Jediný zatím vytvořený autonomní region na území Iráku je Kurdistán, který se rozkládá na čtyřech provinciích Arbíl, Dahúk, Halabdža a Sulajmánija. Zbytek gubernií (celkem 15), i přes několik žádostí a snahu

vytvořit region, zůstává pod správou centrální vlády a kromě provinčních rad, které obstarávají oblastní politiku, nemají gubernia autonomní postavení. Otázkou zůstává, zda provincie (např. Anbár), které centrální vláda fakticky nespravuje, můžeme považovat za samostatné, jelikož nejsou vyjma ústavy, vázány na centrální vládu a o veškerých činnostech rozhodují samy. Celé území tedy nebylo doposud rozděleno tak, jak deklaruje ústava, avšak v případě Kurdistánu jsou oblasti vymezeny.

Pravomoci kurdské vlády a institucí jsou v ústavě jasně uvedeny a po praktické stránce fungují. Zároveň jsou uvedeny obecné pravomoci regionů. Ty se týkají oblasti rozhodování, dále je definována působnost mezi regionálními vládami a vládou centrální. Pro každý nově vzniklý region bude sestaven dodatek k ústavě, který určí konkrétní pravomoci a území, na kterém regionální vláda bude působit. Tudiž i přes prozatímní nevymezení všech regionů, je irácká ústava připravena na doplnění o články týkající se federálních jednotek a jejich regionálních vlád. Kurdská vláda rozhoduje o věcech týkajících se přímo regionu bez centrální vlády. Ve většině zákonů v kurdské ústavě, lze najít rozpor s ústavou centrální. Zejména v případě uzavírání smluv s ropnými společnostmi a především v otázce zisků. Ropa je dle ústavy majetkem celého lidu a profit má být spravedlivě rozdělen mezi všechny oblasti. Irácký Kurdistán tento zákon nedodržuje a se zisky nakládá dle svého uvážení. Dalším problematickým bodem je neustálý boj o provincii Kirkúk, která by mohla být kompenzací pro regiony postižené bývalým režimem. Ústava však jasně neříká, které regiony to budou. Díky tomu kurdští představitelé předpokládají, že území náleží Kurdistánu, což vyvolává nesouhlas centrální vlády a ostatních etnik. Přímé kontrole tedy Kurdistán nepodléhá a kromě sdílených pravomocí, (dodržování islámských zásad), spravuje své území samostatně.

Další nerozhodné a problematické body, či vyřešení sporných otázek by mohli zástupci regionálních vlád projednat na zasedání Rady federace, což je orgán, který má sdružovat právě zástupce regionů a oblastí, které nejsou prozatím jako region uznány. Tento orgán, který je jednou ze známek decentralizace, zatím nebyl v Iráku zřízen a to i přes žádost OSN a platného zákona. Absence této instituce snižuje možnost rozdělení Iráku na federální jednotky a zároveň dokazuje neúspěšnou implementaci ústavy, jelikož jedna z deklarovaných institucí nebyla od roku 2005 stále vytvořena. Kromě parlamentu tak nemají etnické a náboženské skupiny zastoupení v centrálních institucích, což ztěžuje možnost vytváření kompromisů mezi menšinami. Zároveň neexistuje v Iráku žádná instituce, která by dopomáhala k lepší komunikaci mezi centrální vládou a regionálními, popřípadě provinčními vládami, tudíž mezi nimi vznikají časté neshody. Parlament po ústavní stránce funguje jako federální instituce, jejíž členové jsou zástupci všech menšin v zemi. V případě, že zástupci méně početnějších menšin nezískají mandát z voleb, jsou jim vyčleněna zvláštní místa. V praxi je tento orgán velmi oslaben a to především z důvodu nedůvěry panující mezi členy. Podobně je na tom federální vláda, která se potýká s nedůvěrou mezi obyvateli země. Řešením neshod mezi regiony a centrem byl pověřen nejvyšší federální soud, který má fungovat jako nezávislý orgán a soudci by neměli hledět na svůj etnický či náboženský původ. V praxi jsou však tímto faktorem ovlivněni, což příčinou nespravedlivých rozhodnutí. V konci to opět vyvolává nedůvěru obyvatel v tento orgán a zároveň instituce ztrácí na funkčnosti.

Jelikož je jedinou utvořenou federální jednotkou Kurdistán, nedochází k převyšování jednoho regionu nad ostatními. Z dosavadního výzkumu je možno předpokládat, že v případě vytvoření dalších regionů, především

v oblastech, které si nárokuje Kurdistan, může být tento region nadřazený ostatním.

Většinu charakteristických bodů, díky kterým by bylo možné stát označit za fungující federaci, Irák nenaplnuje. Jelikož nejsou vytvořeny všechny regiony, lze těžko posoudit, zda v případě splnění tohoto kritéria by Irák byl funkčním federativním státem a zda by tento krok zmírnil agresi mezi menšinami a vyřešil by tak momentální napjatou situaci v Iráku. Kritéria ohledně federální jednotky Kurdistanu jsou naplněny pouze z části, jelikož po praktické stránce se jedná o region, který má vysokou míru autonomie a de facto funguje jako samostatný stát.

Seznam zdrojů

Abbas, M. (2013). Iraqi Politicians Push for More Power to Provinces. *Al-Monitor*. 16. 7. 2013 (<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/07/iraq-calls-for-new-federation-council.html#>, 18. 3. 2016).

Al Alam International News Channel (2014). *Iraqi government mulls formativ of 3 new provinces*. 22. 1. 2014 (<http://en.alalam.ir/news/1557792>, 31. 3. 2016).

Al Jazeera (2010). *Iraq gets a new government*. 21. 12. 2010 (<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/12/201012211373655244.html>, 4. 2016).

Al Jazeera (2014). *Iraq's parliament approves new government*. 9. 9. 2014 (<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/09/iraq-government-20149819624345244.html>, 1. 4. 2016).

Allawi, A. (2011). How to Save Iraq From Civil War. *The New York Times*. 27. 12. 2011 (http://www.nytimes.com/2011/12/28/opinion/how-to-save-iraq-from-civil-war.html?_r=2&pagewanted=all, 2. 4. 2016).

Al-Marashi, I. (2016). The Kurdish referendum and Barzani's political survival. *Aljazeera*. 4. 2. 2016 (<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/02/kurdish-referendum-barzani-political-survival-iraq-160204111835869.html>, 5. 4. 2016).

Ali, A. (2014). Iraq's 2014 National Elections. *Institute for the Study of War*. (<https://www.ciaonet.org/attachments/25080/uploads>, 30. 3. 2016).

Aliová, N. (2012). *Budování Iráku po roce 2003* [diplomová práce] (Praha: Univerzita Karlova).

Althusius, J. (1995). *Politica* (Indianapolis: Liberty Fund).

BBC News (2005). *Iraqi Kurdistan leader sworn in*. 14. 6. 2005 (http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4092926.stm, 29. 3. 2016).

BBC News (2006). *Sudan tops 'failed states index'*. 2. 5. 2006 (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4964444.stm>, 29. 3. 2016).

BBC News (2013). *Iraqi Kurdistan opposition party beats PUK in elections*. 2. 11. 2013 (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24362864>, 30. 3. 2016).

BBC News (2014). *Iraw crisis: The Sunni- Shia divide explained*. 21. 6. 2014 (<http://www.bbc.com/news/magazine-27945271>, 30. 3. 2016).

BBC News (2015). *Iraqi Kurdistan profile- timeline*. 1. 8. 2015 (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-15467672>, 29. 3. 2016).

BBC News (2016). *Iraqi Kurdistan profile*. 5. 2. 2016 (<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-28147263>, 15. 3. 2016).

Beehner, L. (2005). *Forming a New Iraqi Government*. The Council on Foreign Relations. *The Council on Foreign Relations*. 20. 12. 2005 (<http://www.cfr.org/iraq/forming-new-iraqi-government/p9749>, 16. 3. 2016).

Bouchal, M. (2011). Irák. In: Ježová, M. – Burgrová, H. a kol., *Současný Blízký východ* (Brno: Barrister & Principal), s. 147- 161.

Bruno, Greg (2007) *Bakir: Kurdistan as a model for Iraq*. *The Council on Foreign Relations*. 22. 10. 2007 (<http://www.cfr.org/iraq/bakir-kurdistan-model-iraq/p14568>, 26. 2. 2014).

Burgess, M. (2005). *Comparative Federalism. Theory and Practise* (New York: Routledge).

Carlstrom, G. (2011). The breakup: More Iraqis bid for autonomy. *Aljazeera*. 22. 12. 2011
(<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2011/12/201112161177518162.html>, 16. 3. 2016).

CNN News (2006). *Iraq's new unity government sworn in*. 20. 3. 2006
(<http://edition.cnn.com/2006/WORLD/meast/05/20/iraq.main/>, 1. 4. 2013).

Coleman, I. (2006). Woman, Islam and The New Iraq. *Foreign Affairs*.
(<https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2006-01-01/women-islam-and-new-iraq>, 26. 3. 2016).

Crisis Group (2009). Iraqs provincial elections: The Stakes. *International Crisis Group*. 27. 1. 2009
([http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Iraq/82_iraqs_provincial_elections___the_stakes.ashx](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Iraq/82_iraqs_provincial_elections___the_stakes.ashx), 3. 4. 2016).

Čejka, M. (2005). Hrozí Iráku teokracie? *Revue Politika*. 20. 3. 2005
(<http://www.revuepolitika.cz/clanky/535/hrozi-iraku-teokracie>, 13. 3. 2016).

Deutsche Welle. (2005). *Berlin to Help Draft Iraqi Constitution*. 26. 4. 2005
(<http://www.dw.com/en/berlin-to-help-draft-iraqi-constitution/a-1565244>, 13. 3. 2016).

Douglas V. V. (1989). From Executive to Legislative Federalism? The Transformation of the Political System in Canada and India. *The Review of Politics*. 5. 10. 2009

(<http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=5383500>, 10. 3. 2016).

Elazar, D. J. (1995). *Federalism: An Overview* (Pretoria: HSRC Publishers).

Erbsen, A. (2008). Horizontal federalism. *Minnesota Law Review*. 4. 9. 2008 (http://www.minnesotalawreview.org/wp-content/uploads/2012/01/Erbsen_mlr.pdf, 11. 3. 2016).

Fiala, P. (2005). Irák je na cestě k federaci nebo k chaosu. *Advojka*. 12. 10. 2005 (<http://www.advojka.cz/archiv/2005/2/irak-je-na-cestech-k-federaci-nebo-k-chaosu>, 26. 2. 2016).

Filip, J. – Svatoň, J. – Zimek, J. (2002). *Základy státovědy* (Brno: Masarykova univerzita).

Garassy, L. (2015). Po porážce Islámského státu: rozdělení Sýrie a Iráku na okupační zóny (2/3). *iDnes*. 17. 12. 2015 (<http://garassy.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=487922>, 4. 4. 2016).

Gombár, E – Pecha, L. (2013). *Dějiny Iráku* (Praha: Lidové noviny).

Goode, E. (2008). Iraq Passes Election Law, Setting Aside Kirkuk Status. *The New York Times*. 24. 9. 2008 (<http://www.nytimes.com/2008/09/25/world/middleeast/25iraq.html>, 2. 4. 2016).

Goudsouzian, T. – Fatah, L. (2014). Analysis: The Kurds take Kirkuk, now what? *Aljazeera*. 16. 7. 2014 (<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/06/analysis-kurds-take-kirkuk-now-what-201461653255207327.html>, 16. 3. 2016).

Grospič, J. (1992). Federalismus – federace – konfederace. *Mezinárodní vztahy* 27 (3), s. 70-80.

Hammoudi, L. (2011a). Saddam's home province declares regional autonomy in Iraq. *McClatchy's Washington*. 27. 10. 2011 (<http://www.mcclatchydc.com/news/nation-world/world/article24717664.html>, 31. 3. 2016).

Hammoudi, L. (2011b). A second Iraqi province seeks autonomy from Baghdad. *Miami Herald Media Company*. 13. 12. 2011 (<http://www.miamiherald.com/latest-news/article1939205.html>, 31. 3. 2016).

Holländer, P. (2012). *Základy všeobecné státopědy* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Chambers, M. – Coles, I. (2016). Iraqi PM discourages Kurdish independence referendum. *Reuters*. 11. 2. 2016 (<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-kurds-idUSKCN0VK1SC>, 5. 4. 2016).

Chomani, K. (2013). Iraqi Kurdistan's historic election. *Foreign Affairs*. 28. 8. 2013 (<http://foreignpolicy.com/2013/09/28/iraqi-kurdistan-historic-election/>, 29. 3. 2016).

Chon, G. (2009). Iraq Passes Key Election Law and Prepares for January Vote. *The Wall Street Journal*. 9. 11. 2009 (<http://www.wsj.com/articles/SB125770031185936775>, 30. 3. 2016).

Inter-Agency Information and Analysis Unit (2009a). *Babil Governorate Profil*. (http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/TemelBelgeler/2010823_GP-Babil.pdf, 3. 4. 2016).

Inter-Agency Information and Analysis Unit (2009b). *Najaf Governorate Profil.* (http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/TemelBelgeler/2010823_GP-Najaf_v1.pdf, 3. 4. 2016).

Inter-Agency Information and Analysis Unit (2010). *Qadissiya Governorate Profil.*

(http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/89E3AD8D3B726CD9C12577EB004EBD45-Full_Report.pdf, 3. 4. 2016).

Inter-Agency Information and Analysis Unit (2016). *Muthanna Governorate Profil.* (<http://www.iau-iraq.org/gp/print/GP-Muthanna.asp>, 3. 4. 2016).

International Energy Agency (2008). *Richard H. Jones named next IEA Deputy Executive Director.* 2. 5. 2008 (<https://www.iea.org/newsroomandevents/pressreleases/2008/may/2008-05-02-.html>, 13. 3. 2016).

International Organization for Migration- Iraq Mission (2014). *Southern Governorates of Iraq - September 2014.* 9. 10. 2015 (<http://iomiraq.net/reports/southern-governorates-iraq-september-2014>, 3. 4. 2016).

International Organization for Migration- Iraq Mission (2015a). *Anbar Governorate Profile.* 9. 10. 2015 (<http://www.iomiraq.net/reports/anbar-governorate-profile-august-2015>, 3. 4. 2016).

International Organization for Migration- Iraq Mission (2015b). *Kirkuk Governorate Profile.* 9. 10. 2015 (<http://iomiraq.net/reports/kirkuk-governorate-profile-august-2015>, 3. 4. 2016).

Institute for Study of War (2016). *Iraq Situation Report: March 22 - 28, 2016*. 28. 3. 2016 (<http://www.iswresearch.blogspot.cz/>, 4. 4. 2016).

Katzman, K., (2006). *Iraq: Elections, Government, and Constitution*. 20. 11. 2006 (<http://fpc.state.gov/documents/organization/76838.pdf>, 14. 3. 2016).

Katzman, K., (2009). *Iraq Iraq: Politics, Elections, and Benchmarks*. 22. 4. 2009 (<http://fpc.state.gov/documents/organization/122886.pdf>, 31. 3. 2016).

Katzmann, K. (2016). Iraq: Politics and Governance. *Federation of American scientists*. 9. 3. 2016 (<https://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RS21968.pdf>, 18. 3. 2016).

King, P. (1982). *Federalism and Federation* (London: Croom Helm).

Klíma, K. (2003). *Teorie veřejné moci (vládnutí)* (Praha: Aspi Publishing).

Kuchyňková, P. (2005) Otazníky a naděje iráckých voleb. *Revue Politika*. 20. 2. 2005 (<http://www.revuepolitika.cz/clanky/525/otazniky-a-nadeje-irackych-voleb>, 14. 3. 2005).

Kurdistan Regional Government (2009). *Electoral Commission announces final results of Kurdistan Region elections*. 8. 8. 2009 (<http://cabinet.gov.krd/a/d.aspx?r=223&l=12&s=02010100&a=30895&s=010000>, 31. 3. 2016).

Kurdistan Regional Government (2014). *Halabja designated as Kurdistan Region's fourth province*. 15. 3. 2014 (<http://cabinet.gov.krd/a/d.aspx?l=12&a=51096>, 31. 3. 2016).

Leland, J. – Healy, J. (2010). After Months, Iraqi Lawmakers Approve a Government. *The New York Times*. 21. 12. 2010

(<http://www.nytimes.com/2010/12/22/world/middleeast/22iraq.html>, 1. 4. 2016).

Macháček, Š. (2014). Irák ztratil kontrolu nad severní provincií Ninive, která je obsazená džihádisty. *Rozhlas*. 10. 6. 2014 (http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvychod/_zprava/irak-ztratil-kontrolu-nad-severni-provincii-ninive-ktera-je-obsazena-dzihadisty--1361024, 3. 4. 2016).

Makiya, K. (2010). The Iraqi Elections of 2010 – and 2005. *Brandeis University*. (<http://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB42.pdf>, 25. 3. 2016).

Mamoun, A. (2015). Iraq will be dividend to free parts, say US Republican candidate. *Iraqi News*. 18. 8. 2015 (<http://www.iraqinews.com/arab-world-news/iraq-will-divided-three-parts-says-us-republican-candidate/>, 31. 3. 2016).

National Democratic Institute (2013). *Iraq Election Watch: KRG Parliamentary Elections*. 19. 10. 2013 (<https://www.ndi.org/files/NDI-Iraq-Election-Watch-Ed7.pdf>, 5. 4. 2016).

NCCI (2015a). *Thi-Qar Governorate Profil*. (http://www.ncciraq.org/images/infobygov/NCCI_ThiQar_Governorate_Profile.pdf, 3. 4. 2016).

NCCI (2015b). *Kerbala Governorate Profil*. (http://www.ncciraq.org/images/infobygov/NCCI_Kerbala_Governorate_Profile.pdf, 3. 4. 2016).

Parker, N. – Salman, R. (2014). Fall of Mosul aided by Iraqs political distrust. *Reuters*. 13. 6. 2014 (<http://uk.reuters.com/article/uk-iraq-security-stalemate-idUKKBN0EO1IY20140613>, 29. 3. 2016).

Pohanka, V. (2005). V Iráku se shodli na kompromisním návrhu ústavy. *Rozhlas*. 22. 8. 2005 (http://www.rozhlas.cz/zpravy/zahranici/_zprava/v-iraku-se-shodli-na-kompromisnim-navrhu-ustavy--186138, 16. 3. 2016).

Ponížilová, M. (2011). *Irák* (Praha: Libri).

Raděj, T. (2008). Hrozí Iráku rozpad? *Rexter*. 1. 5. 2008 (<http://www.rexter.cz/hrozi-iraku-rozpad-is-iraq-in-threat-of-disintegration/2008/05/01/>, 16. 3. 2016).

Rasheed, A. (2014). Iraq's Maliki wins at least 94 parliament seats in national election. *Reuters*. 19. 3. 2015 (<http://www.reuters.com/article/us-iraq-election-idUSBREA4I0C120140519>, 31. 3. 2016).

Reuters (2013). *Iraq postpones local elections in two provinces*. 19. 3. 2013 (<http://www.reuters.com/article/us-iraq-elections-idUSBRE92I0A020130319>, 31. 3. 2016).

Riker, W. H. (1964). *Federalism: Origin, Operation, Significance* (Boston: Little Brown).

Robertson, N. (2005). Iraqi constitution passes, officials say. *CNN*. 26. 10. 2005 (<http://edition.cnn.com/2005/WORLD/meast/10/25/iraq.constitution/>, 14. 3. 2016).

Rodden, J. (2004). Comparative Federalism and Decentralization. On Meaning and Measurement. *Comparative Politics* 36 (4), s. 481 – 499.

Sadah, A., A. (2013a). President's Absence Complicates Iraqi Politics. *Al-Monitor*. 22. 4. 2013 (<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/04/iraq-absence-talabani-president-crisis.html>, 25. 3. 2016).

Sadah, A., A. (2013b). Iraqi Judicial Reforms Include Removal of Chief Justice Read. *Al-Monitor*. 18. 2. 2013 (<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/02/judiciary-changes-iraq.html>, 25. 3. 2016).

Sadah, A., A. (2013c). Maliki Falls Short of Majority in Iraqi Elections. *Al-Monitor*. 24. 4. 2013 (<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/04/iraq-provincial-elections-maliki-majority.html>, 30. 3. 2016).

Sedlářová, B. (2014). *Demokracie v Iráku?* [diplomová práce] (Praha: Univerzita Karlova).

Stepan, A. C. (1999). Federalism and Democracy: Beyond the U.S. Model. *Journal of Democracy* 10 (4), s. 19–34

Stratfor (2014). *Iraq's Population Density By Ethnic and Sectarian Divisions*. 8. 8. 2014 (<https://www.stratfor.com/image/iraqs-population-density-ethnic-and-sectarian-divisions>, 14. 3. 2016).

Swenden, W. (2006). *Federalism and Regionalism in Western Europe: A Comparative and Thematic Analysis* (New York: Palgrave Macmillan).

Šimíková, I. (2009). *Evropská unie: Může se stát federalismus hlavní integrační teorií?* (Praha: Acta Oeconomica).

Tarleton, C. D. (1965). Symmetry and Asymmetry as Element of Federalism: A Theoretical Speculation. *The Journal of Politics*, 27 (4), s. 860–874.

The Hindu (2014). *Iraq elects Fuad Masum as president* (<http://www.thehindu.com/news/international/world/iraq-elects-fuad-masum-as-president/article6246331.ece>, 25. 3. 2016).

The Washington Institute (2008). *Provincial Politics in Iraq Fragmentation or New Awakening?* (<http://www.washingtoninstitute.org/html/newsletterImages/PF81Annexes.pdf>, 1. 4. 2016).

Trusinová, M. – Vojtek, M. (2012). Ke ztraceným kmenům Izraele se hlásí další lidé. Genetické testy rozhodnou, jestli mezi ně patří i 18 miliónů Paštúnů. *Rozhlas.* 6. 12. 2012 (http://www.rozhlas.cz/radio_cesko/exkluzivne/_zprava/ke-ztracenym-kmenum-izraele-se-hlasi-dalsi-lide-geneticke-testy-rozhodnou-jestli-mezi-ne-patri-i-18-milionu-pastunu--1132969, 4. 3. 2016).

Ústava Iráku (2005). (http://www.iraqinationality.gov.iq/attach/iraqi_constitution.pdf, 24. 2. 2016).

Ústava Kurdského regionu - Irák (2009). (<http://kurdistantribune.com/wp-content/uploads/2012/08/Kurdistan-Draft-Constitution-2009.doc>, 24. 3. 2016).

Watts, R., L. (1996). *Comparing Federal Systems in the 1990s* (Ontario: Queen's University).

Zebari, A. H. (2013). Iraqi Kurdih Parties Dispute Law Extending Barzani Presidency. *Al-Monitor.* 11. 7. 2013 (<http://www.al-monitor.com/pulse/en/originals/2013/07/barzani-iraq-kurdistan-region-term-extension-controversy.html>, 5. 4. 2016).

Resumé

This bachelor thesis focuses on the political systems of the Middle East, in particular the state Iraq and the formation of the new Iraqi Constitution in 2005 until the beginning of 2016. The aim is to analyse the Iraqi federalism and find out how the federal principles are applied there. The author specifies two research questions: How does the federal system in Iraq work? Are the powers of the state divided according to federal principles? The theoretical part focuses on defining terms federation and federalism. It presents the basic features and typology of a federation and also establishes criteria which make the state a federation. The empirical part contains an analysis of the political system in Iraq - legislative, executive and judicial powers. It characterizes how the institutions and their powers are defined in the Constitution and then focuses on their functioning in the federation. Iraq's ethnically and religiously uncoordinated and these factors cause reluctance throughout the whole state. This is by far signed on not observing constitutional elements, which makes the federalization of the country much more difficult. Since 2005, there hasn't been created an effective government that could ensure the division of the country according to federal principles as the Constitution imposes. Also not all the institutions listed in the Constitution are created. While I was writing my thesis, I learned that Iraq, despite the fact that the Constitution defines it as a federal state, not entirely fills up the principles of a federation.